

IMPACTE DE LA LLEI DELS DRETS I LES OPORTUNITATS EN LA INFÀNCIA I L'ADOLESCÈNCIA EN LES POLÍTIQUES EDUCATIVES LOCALS

Informe encarregat per l'Àrea d'Educació de la Diputació de Barcelona i elaborat per Antoni Vilà Mancebo, del Departament de Pedagogia de la Universitat de Girona

Barcelona, març de 2011

**Diputació
Barcelona**

Àrea d'Educació

CONTINGUTS

1	INTRODUCCIÓ.....	5
2	MARC LEGISLATIU GENERAL.....	5
2.1	Context general.....	5
2.2	Règim competencial.....	6
3	ANÀLISI DE LA LLEI 14/2010, DE 27 DE MAIG, DELS DRETS I LES OPORTUNITATS EN LA INFÀNCIA I L'ADOLESCÈNCIA, EN RELACIÓ AMB LES POLÍTIQUES EDUCATIVES LOCALS.....	9
3.1	Enquadrament de la llei.....	9
3.1.1	Característiques generals.....	9
3.1.2	Terminologia i interpretació.....	10
3.1.3	Objecte.....	12
3.1.4	Titulars i responsables.....	13
3.1.5	Principis.....	14
3.1.6	Drets i deures.....	16
3.1.7	Competències/responsabilitats dels ens locals.....	24
3.1.8	Finançament.....	25
3.2	Instruments de planificació i coordinació.....	26
3.2.1	Planificació.....	26
3.2.2	Coordinació.....	28
3.3	Les polítiques educatives locals en la Llei d'infància.....	31
3.3.1	Actuacions en matèria de prevenció.....	31
3.3.2	Actuacions en matèria de promoció.....	34
3.3.3	Actuacions en matèria de protecció.....	35
3.3.4	Actuacions en matèria de participació.....	44
3.4	Mecanismes d'avaluació.....	46
3.4.1	Concepte i tipus.....	46
3.4.2	Competències.....	47
3.5	Recopilació.....	47
4	Conclusions i propostes.....	54
4.1	Planificació i coordinació.....	54
4.2	Participació.....	56
4.3	Actuacions.....	58
5	Annexos.....	61
	Annex I. Normativa internacional sobre drets dels nens i l'educació.....	61
	Annex II. Els drets de la infància i a l'educació a la Constitució Espanyola i a l'Estatut d'Autonomia de Catalunya.....	64
	Annex III. Competències dels ens locals en matèria educativa.....	66

IMPACTE DE LA LLEI DELS DRETS I LES OPORTUNITATS EN LA INFÀNCIA I L'ADOLESCÈNCIA EN LES POLÍTIQUES EDUCATIVES LOCALS

1 INTRODUCCIÓ

El present treball es centra en l'anàlisi la Llei 14/2010, de 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència (en endavant Llei d'infància), des d'una doble perspectiva: l'educació i el món local. Per tant, no es tracta d'una anàlisi exhaustiva de la Llei ni es revisaran altres matèries, com la salut, el treball o els serveis socials ni a altres nivells d'administració, només en la mesura en que hi hagi punts de contacte que ho requereixin.

Els objectius concrets d'estudi són els següents:

- a) Revisar el context en que es genera la Llei d'infància.
- b) Analitzar els aspectes de la Llei d'infància relacionats amb les polítiques educatives locals.
- c) Analitzar l'impacte de la Llei d'infància en les actuals polítiques, programes i activitats locals que es realitzen en matèria d'infància i educació.
- d) Recomanar propostes i suggeriments per a l'acció des del món local per aconseguir fer efectius els drets i oportunitats establerts a la Llei d'infància des de la proximitat.

2 MARC LEGISLATIU GENERAL

2.1 Context general

Abans d'iniciar l'anàlisi de la Llei d'infància sembla necessari fer una breu referència al context legislatiu on neix la llei. S'ha dit que el segle XX va ser el dels drets dels infants, que va tenir com a peça clau la Convenció sobre els drets dels infants, aprovada per l'Assemblea General de les Nacions Unides el 20 de novembre de 1989, signada i ratificada per Espanya al 1990. Aquesta norma és la referència legislativa obligada i la que assenyala el camí a seguir per la normativa posterior. A nivell internacional també té una gran importància pels infants amb alguna discapacitat la Convenció sobre els drets de les persones amb discapacitat, aprovada també per l'ONU a finals del 2006. Des de la Unió Europea s'ha d'esmentar la Carta dels Drets Fonamentals, aprovada el 2007, que inclouen també els drets del menor i a l'educació ([veure Annex 1](#)).

Totes aquestes normes tenen com a principi bàsic la protecció de l'*interès superior de l'infant* i el respecte als drets i llibertats fonamentals, emfatitzant el dret a expressar lliurement la seva opinió en les qüestions que els afectin i que siguin tingudes en compte, atesa l'edat i la maduresa. Així mateix, totes es refereixen al dret a l'educació i als seus objectius. Aquestes normes s'han de respectar en l'elaboració i execució de les normatives internes dels països, amb les limitacions de l'esmentada Carta Europea que és d'aplicació a les institucions i òrgans de la UE, tot i que, en virtut del principi de subsidiarietat, afecta als Estats membres quan s'apliqui el dret de la Unió Europea.

A nivell d'Estat espanyol la normativa d'infància es fonamenta especialment en la Constitució Espanyola (en endavant CE) i, a Catalunya, a més a més, per l'Estatut

d'Autonomia del 2006 (en endavant EAC), tant pels aspectes substantius dels drets, com pels competencials. A [l'Annex II](#) es recullen els drets referents a la infància i a l'educació d'ambdues lleis bàsiques, on es pot comprovar que s'ajusten als requeriments internacionals comentats a l'apartat anterior. En relació a l'efectivitat i garanties d'aquests drets, cal tenir en compte la distinció que fan, tant la CE (art. 53) com l'EAC (arts. 37, 38 i 39), entre els drets i els principis, ja que els primers són directament aplicables i, en canvi, els segons depenen de les lleis que els desenvolupen. A la CE el dret a l'educació forma part dels drets fonamentals i, per tant, vincula a tots els poders públics i és directament aplicable, amb tutela davant dels tribunals ordinaris i, en el seu cas, a través del recurs d'emparament davant el Tribunal Constitucional. En canvi, els drets relatius a la família i la infància, establerts a l'article 39 CE, són principis rectors de la política social i econòmica i, per tant, informaran la legislació positiva, la pràctica judicial i l'actuació dels poders públics, però només podran ser al·legats davant la jurisdicció ordinària d'acord amb el que estableixin les lleis que els desenvolupin.

L'EAC estableix en el Títol primer, que tracta dels drets, deures i els principis rectors, un sistema semblant al constitucional. A [l'Annex II](#) es recullen separadament els drets i els principis rectors, referents a la família i als menors/infants, i els drets relatius a l'educació. Els drets vinculen a tots els poders públics de Catalunya i les disposicions que dictin han de respectar-los interpretant-se i aplicant-se en el sentit més favorable per a la seva plena efectivitat. La seva regulació s'ha de fer per Llei. La tutela d'aquests drets és exercida pel Consell de Garanties Estatutàries i els actes que els vulnerin poden ser objecte de recurs davant el Tribunal Superior de Catalunya (art. 38). En canvi, els principis rectors, tot i que han d'orientar les polítiques públiques i que, com els de la CE, han d'informar la legislació, la pràctica judicial i les actuacions dels poders públics, tampoc són exigibles davant la jurisdicció directament, sinó segons el que determinin les lleis i altres disposicions que els despleguin.

Els ens locals, a més d'ajustar-se a la normativa constitucional i estatutària, han d'orientar les polítiques educatives i d'infància d'acord als els principis rectors esmentats.

2.2 Règim competencial

Pel que fa a les competències locals, s'ha de recordar el Títol VIII de la CE, sobre l'organització de l'Estat, i en concret, per l'objecte d'aquest treball, els articles dedicats als municipis/ajuntaments (art. 140) i a les províncies/diputacions (art 141). D'aquestes disposicions interessa remarcar alguns aspectes: el reconeixement i la garantia de l'autonomia municipal;¹ el fet que les alteracions de límits provincials s'ha de fer per llei orgànica aprovada per les Corts Generals; i, finalment, la possibilitat que s'ofereix de crear agrupacions de municipis diferents de la província.

La Llei 7/1985, de 2 de abril, Reguladora de las Bases del Règim Local (en endavant, LBRL), assigna al municipi competències per a la gestió dels seus interessos. En l'àmbit de les seves competències pot promoure tota classe d'activitats i prestar els serveis públics que contribueixin a satisfer les necessitats i aspiracions de la comunitat veïnal (art. 25.1) i, en tot cas, exercirà competències, en els termes de la legislació de l'Estat i de les Comunitats Autònomes, en les següents matèries: participar en la programació de l'ensenyament i cooperar amb l'Administració educativa en la creació, construcció i sosteniment dels centres públics, intervenir en els seus òrgans de gestió i

¹ La Carta Europea d'Autonomia Local, del Consell d'Europa, signada i ratificada per Espanya, defineix el concepte d'autonomia local de la següent manera: "Por autonomía local se entiende el derecho y la capacidad efectiva de las Entidades locales de ordenar y gestionar una parte importante de los asuntos públicos, en el marco de la Ley, bajo su propia responsabilidad y en beneficio de sus habitantes" (art. 3.1).

participar en la vigilància del compliment de l'escolaritat obligatòria (art. 25.2,n).² L'article 28 LBRL afegeix que els municipis poden realitzar activitats complementaries de les pròpies d'altres Administracions Públiques i, en particular, assenyala, entre d'altres, les relatives a l'educació.

Pel que fa a les diputacions, la LBRL estableix que tindran les que els hi assignin les lleis de l'Estat i de les Comunitats Autònomes en els diferents sectors i que, en tot cas: la coordinació dels serveis municipals entre sí per a la garantia de la prestació integral i adequada; l'assistència i la cooperació jurídica, econòmica i tècnica als municipis, especialment els de menor capacitat econòmica i de gestió; la prestació de serveis públics de caràcter supramunicipal i, si escau, supracomarcal; la cooperació en el foment del desenvolupament econòmic i social i en la planificació en el territori provincial, d'acord con les competències de les altres Administracions Públiques, i en general, el foment i l'administració dels interessos peculiars de la província (art. 36.1).

Per la seva banda, l'EAC dedica el capítol VI als governs locals i assenyala que Catalunya estructura la seva organització territorial en *municipis* i *vegueries*, així com altres ens supramunicipals. Aquest àmbit supramunicipal és constituït, en tot cas, per les *comarques* (art. 81).

En relació a les competències, cal tenir en compte, en primer lloc, les derivades del bloc constitucional, especialment l'article 149.1.18^a i 30^a de la CE sobre les competències de l'Estat i els articles 160 i 131 de l'EAC³ relatives a la Generalitat de Catalunya que afecten a les competències en matèria de règim local⁴ i educació, respectivament.

Més concretament, l'article 84.2 de l'EAC relaciona les matèries sobre les que, en tot cas, els governs locals han de tenir competències pròpies, que en relació a educació li assigna la planificació, l'ordenació i la gestió de l'educació infantil i la participació en el procés de matriculació en els centres públics i concertats del terme municipal, el manteniment i l'aprofitament, fora de l'horari escolar, dels centres públics i el calendari escolar (art. 84.2, g).

Així mateix, en relaciona algunes altres de relacionades amb l'objecte de l'estudi:

- L'ordenació i la gestió de l'urbanisme (84.2, a).
- L'ordenació i la prestació de serveis bàsics a la comunitat (art. 84.2, c).
- La regulació i la gestió dels equipaments municipals (art. 84.2, d).
- La regulació de les condicions de seguretat en les activitats organitzades en espais públics i en locals de concurrència pública (art. 84.2, e).
- La formulació i gestió de polítiques per a la protecció del medi ambient i desenvolupament sostenible (82.2, j).
- La regulació i la gestió dels equipaments esportius i de lleure i promoció d'activitats (art. 84.2, k).
- La regulació i la prestació dels serveis d'atenció a les persones, dels serveis socials públics d'assistència primària i foment de les polítiques d'acolliment dels immigrants (art. 84.2, m).

² A més li assigna altres competències relacionades, com la prestació de serveis socials i la promoció i reinserció social (25.2, k), les activitats i instal·lacions culturals i esportives, temps lliure (25.2, m), participació en la gestió de l'atenció primària de salut (25.2, i), la protecció de la salubritat pública (25.2, h), l'ordenació, gestió, execució i disciplina urbanística, parcs i jardins (art. 25.2, d) i protecció del medi ambient (25.23, f).

³ Amb les modificacions derivades de la STC de 28.06.10 que resol el recurs d'inconstitucionalitat núm. 8045-2006, contra diversos preceptes de la Llei orgànica 6/2006, de 19 de juliol, de reforma de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya.

⁴ En els aspectes competencials comentats, la normativa catalana anterior a l'EAC és molt semblant a la general a nivell de l'Estat. Veure articles 9, 66 i 67 del Decret Legislatiu 2/2003, de 28 d'abril, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei municipal i de règim local de Catalunya.

Tanmateix, l'EAC no concreta quina és l'administració local responsable, però si que estableix els criteris i principis per desenvolupar-los: s'ha de tenir en compte la capacitat de gestió i es regeix per les lleis aprovades pel Parlament, pel principi de subsidiarietat,⁵ pel principi de diferenciació⁶ i pel principi de suficiència financera. Així mateix, per evitar situacions d'insuficiència econòmica, derivades d'assignació de competències, com ha passat sovint als darrers anys, estableix que *“la Generalitat ha de determinar i fixar els mecanismes per al finançament dels nous serveis derivats de l'ampliació de l'espai competencial dels governs locals”* (art. 84.4). Aquest aspecte és molt important per garantir l'efectivitat dels drets.

L'EAC reitera el principi d'*autonomia*, garantint als municipis un nucli de competències pròpies que han de ser exercides amb plena autonomia, subjectes només a controls de constitucionalitat i legalitat (art. 84.1), i que garanteix per a l'exercici dels interessos que té encomanats i la defensa dels interessos propis de la col·lectivitat que representa (art. 86.3). Completa aquest principi amb el d'*organització* (art. 87.1) i de *potestat normativa* (art. 87.3). D'altra banda, l'EAC manté el règim especial per a l'Ajuntament de Barcelona,⁷ que a més li reconeix la iniciativa per a proposar la modificació del règim especial i per participar en l'elaboració dels projectes de llei que incideixen en l'esmentat règim especial, així com, ser consultats en la tramitació parlamentària d'altres iniciatives legislatives sobre el seu règim especial (art. 89).

En quan a la comarca i altres ens supramunicipals, l'EAC redueix les competències de la comarca,⁸ a *“la gestió de competències i serveis locals”* (art. 92.1). Els altres ens locals supramunicipals es fonamenten en la voluntat de col·laboració i associació de municipis i el reconeixement de les àrees metropolitanes. La Llei 31/2010, del 3 d'agost, de l'Àrea Metropolitana de Barcelona centra les competències generals en les matèries d'urbanisme, transport i mobilitat, aigües, residus, medi ambient, infraestructures, desenvolupament econòmic i social i cohesió social i territorial (art. 14). Algunes d'aquestes competències i molts dels principis (autonomia local, solidaritat, equilibri i cohesió social i territorial, proximitat i participació ciutadana, i equitat), estan relacionats, com veurem, amb l'aplicació d'algunes de les actuacions de la Llei d'infància en el món local.

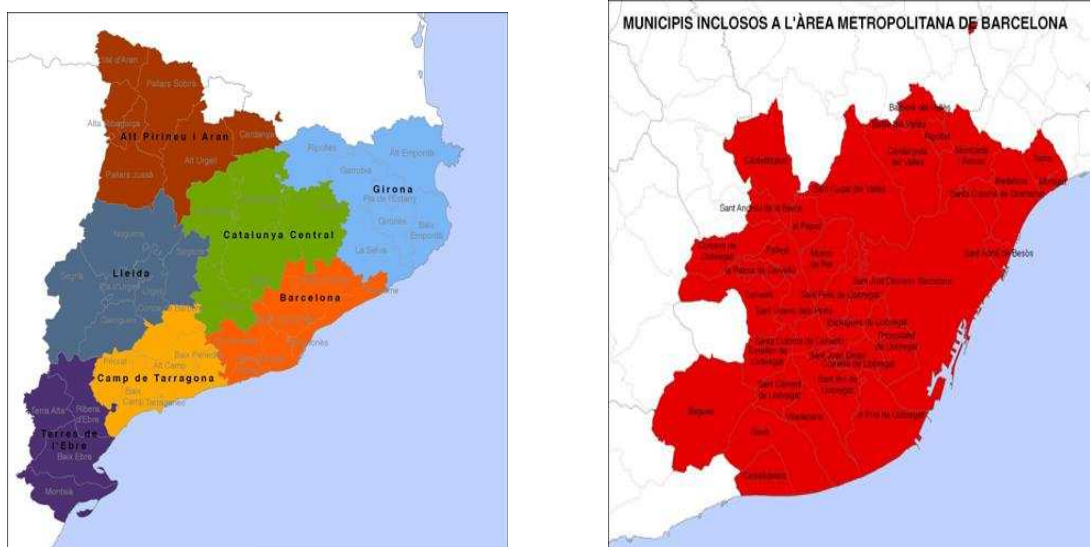
⁵ D'acord amb el que estableix la Carta europea de l'autonomia local.

⁶ Principi de diferenciació: *“Les lleis que afecten el règim jurídic, orgànic, funcional, competencial i financer dels municipis han de tenir en compte necessàriament les diferents característiques demogràfiques, geogràfiques, funcionals, organitzatives, de dimensió i de capacitat de gestió que tenen”* (art. 88 EAC).

⁷ Llei 22/1998, de 30 de desembre, de la Carta municipal de Barcelona, que a l'article 123 es refereix a les competències en matèria d'educació, que corresponen al Consorci creat per l'article 61.7, i a l'article 127 tracta del Consell Escolar Municipal de Barcelona i als consells escolars de districte, que es regiran en el seu funcionament pel que l'ordenament aplicable estableix en relació amb els consells escolars territorials i els consells escolars municipals, respectivament.

⁸ En relació a la Llei 6/1987, de 4 de abril, de la organització comarcal de Catalunya que era vigent, que li atribuïa competències de planificació (programes d'actuació comarcal), cooperació, assessorament i coordinació dels ajuntaments, la atribució de competències per lleis sectorials, etc. (arts. 25-39).

Mapa 1. Vegueries i Àrea metropolitana de Barcelona

L'altre àmbit territorial que preveu l'EAC és la vegueria, amb l'objectiu d'exercir el govern intermunicipal de cooperació local i per a la divisió territorial dels serveis de la Generalitat. La vegueria com a govern local té personalitat jurídica pròpia, naturalesa territorial i gaudeix d'autonomia per a la gestió dels seus interessos. El Govern i l'administració correspon al Consell de vegueria. Els consells de vegueria substitueixen les diputacions. L'alteració dels límits provincials s'ha de portar a terme d'acord amb l'esmentat article 141 de la CE (arts 90 i 91 EAC).

La Llei 30/2010, del 3 d'agost, de vegueries, regula la seva doble naturalesa (com a ens local i com a divisió territorial de la Generalitat, determina la divisió territorial, estableix el règim jurídic dels consells de vegueria i la transició de les diputacions provincials als nous consells de vegueria (art. 1 i 2). Tanmateix, les noves demarcacions veguerials no es podran constituir fins que s'hagin aprovat la modificació de la legislació estatal corresponent i l'alteració dels límits provincials, per iniciativa legislativa del Parlament de Catalunya (disposició addicional segona). Mentre no es produeixen les esmentades modificacions es constituïran els consells de vegueria de Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona, posteriorment a la celebració de les eleccions municipals. Atès que la circumscripció territorial coincidirà amb la de les vigents províncies i els esmentats consells de vegueria substituiran les diputacions provincials corresponents (Disposició transitòria primera), s'han de tenir en compte les competències que estableixen els articles 22 i 23 d'aquesta Llei, ja que, malgrat que no suposen grans canvis, per ser de caràcter general, afectaran també a les polítiques educatives locals.

3 ANÀLISI DE LA LLEI 14/2010, DE 27 DE MAIG, DELS DRETS I LES OPORTUNITATS EN LA INFÀNCIA I L'ADOLESCÈNCIA, EN RELACIÓ AMB LES POLÍTIQUES EDUCATIVES LOCALS

3.1 Enquadrament de la llei

3.1.1 Característiques generals

La Llei d'infància s'inscriu en la tècnica de lleis transversals adreçades a un determinat col·lectiu de ciutadans. Altres comunitats autònomes ja havien legislat en aquest sentit

sobre aquest àmbit⁹ i en altres de propers. Existeix un debat obert sobre la bondat d'aquesta tècnica¹⁰, que la Llei d'infància, en el preàmbul, no dubta en considerar-la positiva quan assenyala que “aporta a l'ordenament jurídic una major claredat i unitat, alhora que facilita una localització més ràpida del dret aplicable i reforça la seguretat jurídica, ja que reuneix en un sol instrument jurídic, a manera de codi de la infància i l'adolescència, ambdues regulacions” (la dels menors desprotegits o en risc i la resta). Com es veurà en l'anàlisi de la norma, no es disposa de les competències suficients per legislar sobre tots els àmbits que afecten a la infància i l'adolescència (veure 3.1.3) i la pretesa unificació legislativa exigeix en alguns aspectes tractaments molt genèrics i parcials (que s'han de completar amb la normativa sectorial) i, al mateix temps, generen duplicitats (amb els principis, drets i deures, infraccions i sancions de les lleis sectorials), que units a les ambigüitats terminològiques poden minvar la claredat i la necessària seguretat jurídica perseguida. Aquesta norma també presenta, malgrat la pretesa transversalitat, una polarització vers els serveis socials, possiblement degut a que va ser impulsada des del llavors Departament de Benestar Social i Família i, actualment, Departament d'Acció Social i Ciutadania.

Les principals novetats de la Llei d'infància, segons la Generalitat,¹¹ es concreten bàsicament en les següents:

- a) legislació transversal i integral (s'adreça a tota la infància, sistema d'atenció estructurat en xarxa);
- b) foment de la participació (dret a ser escoltat i informat, consells de participació territorial i Consell Nacional d'Infància);
- c) millora del sistema de protecció (la persona maltractadora és la que ha de marxar de casa, es diferencien les situacions de risc de les desemparament);
- d) s'agilitza l'adopció nacional;
- e) es creen noves modalitats d'acolliment (acolliment familiar permanent, acolliment professional);
- f) incorporació de la prevenció a les polítiques de protecció;
- g) s'estableixen mesures per evitar la victimització secundària;
- h) canvis organitzatius (creació del procurador dels infants i de les taules territorials d'infància).

No correspon a aquest treball valorar aquests canvis, però sí que cal ressaltar alguns dels que incideixen directament en les polítiques educatives i que es comentaran a l'apartat següent, com la introducció de criteris de treball en xarxa, el foment de la participació, la diferenciació entre les situacions de risc i de desemparament, la potenciació i extensió de les polítiques preventives, evitar la victimització secundària o la creació de les taules territorials d'infància.

3.1.2 Terminologia i interpretació

La Llei d'infància utilitza diferents formes per determinar els poders i administracions públiques competents. En uns casos es refereix en termes generals als *poders públics*

⁹ Per exemple, la Ley 3/1995, de 21 de marzo, de la infancia de la Región de Murcia, Ley 6/1995, de 28 de marzo, de Garantías de la Infancia y Adolescencia de la Comunidad de Madrid o la Ley 12/2008, de 3 de julio, de Protección Integral de la Infancia y Adolescencia de la Comunitat Valenciana).

¹⁰ Es contraposa a la tècnica de legislar per sectors (salut, educació, serveis socials, etc.) amb caràcter general, però tenint en compte les peculiaritats de cada col·lectiu (persones amb discapacitat, gent gran, etc.).

¹¹ Generalitat de Catalunya. Sala de premsa 12-05-2010 16:10, i Departament d'Acció Social i Ciutadania, Llei dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència. Temes clau de la Llei:

<http://www20.gencat.cat/portal/site/dasc/menuitem.318327c7107bbec91285ea75b0c0e1a0/?vgnextoid=5c5707ce9e5a4210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=5c5707ce9e5a4210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default> (20.08.10).

(legislatiu, l'executiu i el judicial) i, en d'altres, al·ludeix a les *entitats públiques* o les *administracions públiques*, sense concretar o fent-ho en termes molt genèrics: les competents, les implicades, les implicades en determinades qüestions; en alguns supòsits determina a quina o quines es refereix (competent en infància i adolescència, de la Generalitat, dels departaments corresponents de la Generalitat, encarregades d'atendre'ls i protegir-los, en la promoció d'infants i adolescents) o precisa el sector (sanitari, educatiu, serveis socials o administració de justícia).

Sembla especialment imprecisa la referència al *departament competent* en infància i adolescència, ja que tractant-se d'una llei transversal afecta a diferents departaments (per exemple, a educació, salut o serveis socials), tot i que del context es pot deduir que es refereix al Departament d'Acció Social i Ciutadania. En algunes ocasions concreta al competent en matèria de protecció dels infants i adolescents, en matèria d'educació o de la xarxa de recursos sobre violència masclista; àdhuc en alguns supòsits precisa l'òrgan competent en matèria d'infància i adolescència en general o en relació als que es troben en situació de risc o desemparament.

Pel que fa als *governos locals* -emprant terminologia estatutària-, s'hi refereix com a *ens locals*, *administracions locals* i, en alguna ocasió, concreta els *municipis i ajuntaments* i en un altre cas, els *consells comarcals*. Sorprenentment no hi ha cap referència als *consells de vegueries*, quan, com s'ha assenyalat abans, l'EAC li atorga l'exercici del govern intermunicipal de cooperació local. Tampoc hi ha referències a l'Ajuntament de Barcelona, que gaudeix d'un règim especial (art. 89) i d'una llei específica. Així mateix tampoc esmenta les diputacions provincials, malgrat disposar de competències en aquesta matèria i que l'EAC estableix que seran substituïdes pels Consells de Vegueria (veure apartat 2.2.).

Com es pot veure es tracta de referències molt genèriques i imprecises,¹² que, quan afecten a les competències, poden repercutir en l'efectivitat dels drets dels infants i adolescents, donat que dificulta la determinació dels responsables de garantir-los.

Per això, sovint caldrà cercar en altres lleis, especialment les sectorials, la concreció dels ens responsables de garantir els drets i, en altres, esperar al desenvolupament reglamentari per poder identificar els poders i les administracions competents.

Així mateix, s'observen alguns altres termes en la llei que també poden generar confusió, com, per exemple, la utilització de *diversitat funcional*¹³ i *discapacitat*.¹⁴ Ambdós pretenen tenir la mateixa significació tot i que jurídicament només té suport legal el de *persona amb discapacitat*.¹⁵ Per això, atès que la denominació *diversitat funcional*, que és emprat pel Moviment de vida independent,¹⁶ encara no disposa d'un

¹² L'estudi sobre la llei d'educació, després d'analitzar la terminologia emprada, que conclou: "No sempre és fàcil dilucidar les raons i les conseqüències de l'ús d'una o altra terminologia, el que obliga a esforçar-se per descobrir quina pot haver estat la voluntat del legislador i, en tot cas, quina pot ser la lectura congruent amb la resta de l'ordenament jurídic i, particularment, amb la llei d'educació" (Plandiura, R. (2009). La llei d'educació des del món local. Barcelona: Diputació de Barcelona, p. 7.

¹³ Articles 10.2; 19.1; 104. h), i); 131.2.

¹⁴ Articles 42; 45.3; 50.2; 56.3; 132.7 i disposicions transitòria 3ª i final 2ª.

¹⁵ Terminologia: "Las referencias que en los textos normativos se efectúan a "minusválidos" y a "personas con minusvalía", se entenderán realizadas a "personas con discapacidad". Disposición adicional octava de la Ley 39/2006, de 14 de diciembre, de Promoción de la Autonomía Personal y Atención a las Personas en situación de dependencia.

¹⁶ "El término *hombres y mujeres con diversidad funcional* es novedoso y se propuso y empezó a utilizar en el Foro de Vida Independiente en enero de 2005. Entendemos que es la primera vez en la historia y en el mundo que se propone un cambio hacia una terminología no negativa sobre la diversidad funcional [...] es algo inherente al ser humano y que, en muchas ocasiones, puede ser de carácter transitorio o circunstancial... el término que pretende substituir: personas con discapacidad". Romañach, J. y Lobato, M. Foro de Vida Independiente, Mayo 2005, p. 5.

reconeixement legal, s'hauria d'haver definit a la llei per tal d'evitar confusions i incerteses.

D'altra banda, s'ha de tenir en compte que la interpretació de les normes (la Llei, els reglaments i altres disposicions) relatives a la infància, s'ha de fer d'acord amb els tractats, acords i documents internacionals. La Llei d'infància assenyalava els següents:

- Convenció de les Nacions Unides sobre els Drets de l'Infant
- Convenció Europea de Drets de l'Home
- Carta Europea de Drets de l'Infant
- Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea
- Observacions Generals del Comitè de Drets de l'Infant de Ginebra

Així mateix, han de servir de pauta interpretativa la Constitució Espanyola, l'Estatut d'Autonomia de Catalunya i la Resolució 194/III i altres del Parlament de Catalunya sobre els drets de la infància (art. 4.1).

D'altra banda, la Llei d'Infància estableix que els poders públics han d'interpretar i aplicar-la garantint la *igualtat en la diferència* dels infants i els adolescents d'ambdós sexes, per tal d'eliminar qualsevol tipus de discriminació¹⁷ o qualsevol altra condició personal pròpia o dels seus progenitors o representants legals (art. 4.2).

Aquests criteris i guies interpretatives han d'aplicar-se també per part dels ens locals en les normes i actuacions en matèria d'infància.

3.1.3 Objecte

Aquesta llei, que desplega l'esmentat article 17 de l'EAC, s'adreça a la *promoció* del benestar personal i social dels infants i adolescents i de les actuacions de *prevenció*, *atenció*, *protecció* i *participació*, per tal garantir l'exercici dels drets i l'assumpció de responsabilitats i l'assoliment del desenvolupament integral (art. 1).

Ja ens hem referit al caràcter integral de la Llei d'infància, que suposa la regulació dels diferents sistemes i activitats que incideixen en el desenvolupament dels infants i adolescents i els seus drets i deures, tot i que en aquest treball només tractarem dels aspectes relacionats amb les polítiques educatives locals, malgrat que forçosament caldrà fer algunes al·lusions a matèries properes, especialment als serveis socials i la salut.

L'objectiu d'abordar de forma integral tots els aspectes que incideixen en la vida dels infants i adolescents¹⁸ -tant si es troben en situació de risc o desemparament en el territori de Catalunya-, no és possible. Entre d'altres qüestions, perquè no es disposa de la totalitat de competències per fer-ho i, per tant, resten fora totes les matèries i funcions que no són competència de la Generalitat, com per exemple, els aspectes substantius relacionats amb la responsabilitat penal dels menors, la legislació bàsica i el règim econòmic de la seguretat social o la legislació laboral, totes elles de gran incidència en els drets dels infants i les seves famílies.

¹⁷ Estableix específicament les següents: sexista, per raó d'origen, color, idioma, religió, opinió política o d'una altra índole, ètnica o social, posició econòmica, condicions físiques, psíquiques o sensorials, estat de salut, naixement, orientació sexual. (art. 4.2)

¹⁸ El preàmbul es refereix a "un sol instrument jurídic, a manera de codi de la infància i adolescència".

3.1.4 Titulars i responsables

Per ser titular dels drets i oportunitats que estableix la Llei d'infància s'exigeix (art. 3):

- a) Edat:¹⁹
 - Infants: persona menor de 12 anys
 - Adolescent: entre els dotze anys i la majoria d'edat
 - Tutelats per la Generalitat: poden ser majors d'edat si compleixen les altres condicions establertes per la Llei

- b) Residència: infants o adolescents domiciliats a Catalunya o que s'hi trobin eventualment

S'ha de recordar que la Llei orgànica 4/2000, de 11 de gener, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social, estableix el dret i el deure a l'educació dels estrangers menors de 16 anys, que inclou l'accés a un ensenyament bàsic, gratuït i obligatori. Els menors de 18 anys també tenen dret a l'ensenyament postobligatori en les mateixes condicions que els espanyols. D'altra banda, els estrangers residents que tinguin a Espanya menors al seu càrrec en edat d'escolarització obligatòria, han d'acreditar l'escolarització. (art. 19.1 i 19.4).

Aquesta mateixa Llei reconeix als estrangers menors de 18 anys que es trobin a Espanya el dret a l'assistència sanitària en les mateixes condicions que els espanyols (art. 11. 3) i als que tinguin el domicili habitual a Espanya, el dret a rebre tractament, serveis i atencions especials que exigeixi el seu estat físic o psíquic i, en qualsevol cas, als serveis i prestacions bàsiques (art. 14, 2 i 3).

Pel que fa a les responsabilitats, la Llei d'infància estableix que l'obligació de vetllar per l'efectivitat dels drets és de la família, de tota la ciutadania i, molt particularment, de tots els poders públics, que tenen l'obligació de garantir-los, defensar-los i promoure'ls (art. 3.1 i 3.4). Les administracions públiques han de considerar i reconèixer en les seves activitats als infants i adolescents com a ciutadans de ple dret, sens perjudici de les limitacions de la minoria d'edat legal (art. 3. 2), i exercir les seves funcions i competències de promoció, atenció, protecció i participació, d'acord amb la normativa i la situació que els afecti (art. 3. 3); així mateix, han de garantir el respecte als drets dels infants i adolescents i adequar les seves actuacions a aquesta llei i la normativa internacional sobre la matèria (art. 3.4).

En relació a les competències, la Llei d'infància estableix el criteri general a l'article 3.3, quan assenyalava que "Les administracions públiques han d'exercir les funcions i les competències de promoció, d'atenció i de protecció dels drets dels infants i els adolescents, alhora que en faciliten els canals de participació adequats, d'acord amb el que estableix aquesta llei i la normativa sectorial aplicable, amb relació a cada situació que els afecti". Per tal que sigui possible aquesta responsabilitat, estableix la prioritat pressupostària: *"Els poders públics, en l'àmbit de llurs competències, han de donar prioritat en llurs pressupostos a les activitats d'atenció, formació, promoció, reinserció, protecció, integració, lleure i prevenció dels infants i els adolescents"* (art. 15.1).

¹⁹ La Llei orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors, estableix l'esmentada responsabilitat a les persones majors de 14 i menors de 18 anys que hagin comès fets tipificats com a delictes o faltes en el Codi Penal. Els menors de 14 anys que siguin autors dels fets esmentats se'ls aplicarà allò que disposen les normes de protecció de menors (arts. 1 i 3) i el projecte de Llei de polítiques de joventut presentat al Parlament (BOPC, núm. 659, de 24 de març de 2010) entén per persona jove les persones d'entre 16 i 29 anys.

La responsabilitat pública afecta a tots els poders i administracions públiques, d'acord amb les corresponents competències i en els termes establerts en la Llei d'infància i les lleis sectorials que corresponguin segons la matèria afectada.

Els ens locals, per tant, en termes generals, també són competents i han de vetllar per l'efectivitat dels drets -i el compliment dels deures- i, per això, han de defensar-los i promoure'ls, mitjançant l'exercici de les funcions que tinguin assignades en l'àmbit de la prevenció, la promoció, l'atenció, la protecció i la participació en les diferents matèries afectades, en el nostre cas les polítiques educatives.

3.1.5 Principis

La Llei efectua un recull dels principis rectors que han d'emmarcar les polítiques i actuacions en l'àmbit de la infància i l'adolescència i que barreja, a banda dels principis, una sèrie drets, mandats i obligacions d'una forma poc estructurada. A la taula 1 es sintetitzen aquests principis i s'exposa el contingut dels més relacionats amb el tema que es tracta.

Taula 1. Principis rectors

PRINCIPI	CONTINGUT
Interès superior de l'infant o adolescent (art. 5)	<ul style="list-style-type: none"> Inspirador i fonamentador de l'actuació de les actuacions públiques De les decisions i actuacions dels progenitors, titulars de tutela o guarda, institucions públiques o privades de protecció i assistència o autoritat judicial o administrativa Avaluació polítiques públiques: participació i perspectiva dels infants Determinació: atendre necessitats i els drets, la seva opinió, anhels i aspiracions i la seva individualitat dins el marc familiar i social
Desenvolupament de les potencialitats personals (art. 6)	<ul style="list-style-type: none"> Garantir el desenvolupament físic, mental, espiritual, moral i social, d'una manera lliure, integral i harmònica Potenciar les capacitats educatives i d'aprenentatge Procurar el benestar físic, psicològic i social
Dret d'ésser escoltat (art. 7)	<ul style="list-style-type: none"> Segons les seves capacitats evolutives i les competències assolides i en tot cas a partir dels 12 anys En l'àmbit familiar, escolar i social, procediments administratius i judicials Poden manifestar l'opinió per ells mateixos o persona que designin S'ha de fer respectant la discreció, intimitat, seguretat, recepció de suport, llibertat i adequació de la situació
Protecció contra els maltractaments (art. 8)	<ul style="list-style-type: none"> Protecció de qualsevol forma de maltractament: físic, psicològic, negligència, tracte indigne, explotació laboral i abús sexual, corrupció, manipulació, mal ús de la imatge i qualsevol altre abús Poders públics: actuacions per prevenir (individual i social) Administracions responsables de servei públic d'atenció a infants i adolescents (ambulatori o internat): correcció immediata de les situacions si es perjudiquen les necessitats bàsiques de desenvolupament o l'educació.
No-discriminació (art. 9)	<p>Poders públics:</p> <ul style="list-style-type: none"> Garantir principi d'igualtat i eliminar qualsevol discriminació Identificar el que requereixen (individualment o en grup) adopció de mesures protectores especials per reduir o eliminar la discriminació
Perspectiva de gènere i diversitat funcional (art. 10)	<p>Poders públics en el desenvolupament i avaluació de mesures que adoptin en relació als infants i adolescents:</p> <ul style="list-style-type: none"> Introduir la perspectiva de gènere Introduir la perspectiva de diversitat funcional
Ciutadania activa (art. 11)	<p>Poders públics:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Promoure els drets dels infants i participar en la construcció d'una societat més justa, solidària i democràtica • Fomentar la solidaritat i la sensibilitat social per incrementar la seva participació social i es generin espais socials de participació i afavoreixin la convivència en l'àmbit veïnal i local
Respecte i suport a les responsabilitats parentals (art. 12)	<ul style="list-style-type: none"> • Els pares i les mares tenen responsabilitats comunes en l'educació i desenvolupament dels fills menors • Les polítiques han d'incloure actuacions per a l'efectivitat dels seus drets (relació entre el benestar dels infants i les seves famílies)
Foment i suport a l'educació (art. 13)	<ul style="list-style-type: none"> • Dret a rebre el màxim nivell d'educació possible • Poders públics: garantir que es rep l'educació obligatòria • Administracions públiques competents: serveis educatius que afavoreixin la reorganització el temps personal, familiar i laboral • Sistema educatiu: compensar desigualtat, respecte a la pròpia identitat, medi ambient, diferències funcionals, igualtat entre els sexes, valors culturals d'altres països • El dret a l'educació ha de prevaler per damunt de les pràctiques culturals, la tradició i la religió i les seves manifestacions
Foment i suport a les relacions intergeneracionals (art. 14)	<ul style="list-style-type: none"> • Administracions públiques en l'àmbit de les seves competències promoure i afavorir relacions intergeneracionals: evitar aïllament, propiciar voluntariat social, col·laboració de gent gran en activitats d'infants i adolescents.
Prioritat pressupostària (art. 15)	<p>Poders públics:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Donar prioritat als pressupostos per activitats d'atenció, formació, promoció, reinserció, protecció, integració, lleure i prevenció • Adoptar urgents mesures per evitar que el contingut essencial dels drets resti afectat per la manca de recursos • Caràcter garantit de les prestacions de serveis i econòmiques de protecció de situacions de risc o desemparament
Difusió dels drets del infants i adolescents (art. 16)	<ul style="list-style-type: none"> • Poders públics: donar a conèixer per mitjans eficaços i adequats els drets dels infants i adolescents • La difusió s'ha de fer a prop dels infants i adolescents, dels grups d'adults que entenen cura i dels professionals que s'hi dediquen
Exercici dels drets propis dels infants i adolescents (art. 17)	<ul style="list-style-type: none"> • Poden exercir i defensar directament o pels representants legals el seus drets • Les limitacions de la capacitat d'obrar s'han d'interpretar de manera restrictiva <p>Per demanar informació, assessorament, orientació i assistència:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poden adreçar-se directament a les administracions públiques, fins hi tot sense coneixement dels progenitors, en particular si la comunicació pot frustrar la finalitat pretesa • Poden adreçar-se al Ministeri Fiscal, Síndic de Greuges o al síndic o defensors locals • Administracions locals: primer nivell d'informació i assessorament
Deures i responsabilitats (art. 18)	<ul style="list-style-type: none"> • Han d'assumir els deures i responsabilitats que els corresponen • S'han de respectar a si mateixos, a les persones amb qui es relacionen i l'entorn en què es desenvolupen • Han d'assistir al centre educatiu durant el període d'ensenyament obligatori
Coneixement rigorós i divulgació de la realitat social (art. 19)	<ul style="list-style-type: none"> • Informació general i estadística sobre la situació social de la infància ha d'estar a disposició de tota la ciutadania <p>Els poders públics han de:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fomentar la realització i divulgació de treballs d'investigació i informes sobre la situació dels infants i adolescents • Col·laborar en la realització d'informes preceptius pel Comitè de Drets de l'Infant que elabora l'Estat <p>Fomentar la col·laboració de les universitat i la iniciativa privada en la confecció d'estudis i informes</p>
Avaluació (art. 20)	<ul style="list-style-type: none"> • Poders públics: han d'avaluar els resultats de les polítiques aplicades • Els estudis i informes tenen caràcter públic

La majoria d'aquest principis, drets i deures que estableix la Llei d'infància, estan relacionats amb les polítiques de l'àmbit educatiu local i, per tant, han de ser tinguts en compte en les actuacions que desenvolupin.

3.1.6 Drets i deures

L'anàlisi dels drets i els deures s'ha de fer des de dues perspectives: com a drets que corresponen en general als infants i adolescents, i com aquells que tenen com a usuaris de centres i serveis. S'ha de tenir en compte que els infants i adolescents, a més d'aquests drets i deures, els corresponen els que els hi atorguen les lleis sectorials, per exemple, com a usuaris del sistema sanitari²⁰ o dels serveis socials.²¹ En l'àmbit educatiu es regulen especialment a la Llei orgànica 8/1985, de 3 de juliol, reguladora del dret a l'educació (arts. 6 i 7) i a la Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació de Catalunya (arts. 21 i 22). Tots aquests drets atorgats per lleis sectorials, considerem que, segons en l'àmbit que es generin, s'acumularien als establerts per la Llei d'infància.

A) Drets, llibertats i deures dels infants i adolescents

A la taula 2 es presenta l'esquema que fa la Llei d'infància dels drets que corresponen als infants i adolescents. Aquesta norma ha intentat recopilar els drets més importants. En relació als deures, resulta preocupant que en el Títol II dedicat als drets i deures dels infants i adolescents, no hi ha cap capítol específic dedicat als deures d'aquest col·lectiu, tot i que apareixen en alguna ocasió al regular el dret i que hi ha un principi rector dedicat als deures i responsabilitats,²² ja que es considera que la dignitat i la ciutadania estan conformades, a més dels drets, també pels deures.²³

Taula 2: Drets dels infants i adolescents

Drets i llibertats civils i polítics	Drets civils i polítics (art. 28)
	Defensor/a dels drets dels infants i adolescents (art. 29)
	Dret a la identitat, al nom, a la nacionalitat i a conèixer els orígens (art. 30)
	Llibertat d'expressió (art. 31)
	Dret d'accés a la informació (art. 32)
	Llibertat de pensament, consciència i religió (art. 33)
	Dret de participació (art. 34)
	Llibertat d'associació i reunió (art. 35)
	Dret a la protecció de l'honor, la dignitat, la intimitat i la pròpia imatge (art. 36)
Drets en	Responsabilitat en la criança i la formació (art. 37)

²⁰ La Llei 14/1986, de 25 d'abril, General de Sanitat que als articles 10 i 11 estableix els drets i deures dels ciutadans en relació al sistema, la Llei 16/2003, de 18 de maig, de cohesió i qualitat del Sistema Nacional de Salut que concreta el dret a les prestacions, mitjançant el catàleg i la cartera de serveis o la Llei 21/2000, de 29 de desembre, sobre els drets d'informació concernent la salut i autonomia del pacient.

²¹ La Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de serveis socials els regula als articles del 6 al 13.

²² "1. Els infants i els adolescents han d'assumir els deures i les responsabilitats que els corresponen d'acord amb el reconeixement de llurs capacitats per a participar activament en tots els àmbits de la vida. 2. Als efectes del que estableix l'apartat 1, i sens perjudici del que estableix la legislació civil respecte dels deures del fill o filla, els infants i els adolescents s'han de respectar a si mateixos, han de respectar les persones amb què es relacionen i l'entorn en què es desenvolupen, i han d'assistir a llur centre educatiu durant el període d'ensenyament obligatori" (art. 18).

²³ "El ciutadà és un subjecte de dret. Com a tal disposa de drets civils i polítics. Frueix de les llibertats individuals, la llibertat de consciència i d'expressió, [...]. Disposa dels drets polítics: contribuir a la vida política i ser candidat a totes les funcions públiques. A canvi, té l'obligació de respectar les lleis, de contribuir a les despeses col·lectives en funció dels seus recursos i de defensar la societat de la qual es membre si es veu amenaçada". Schnapper, D. (2003) Què és la ciutadania?. Els drets i els deures de la convivència Cívica. Barcelona, Edicions La Campana, pp. 8.

l'àmbit familiar	Drets de relació i convivència (art. 38)
	Mediació (art. 39)
	Traslats i retencions il·lícits (art. 40)
Benestar material i personal	Dret a un nivell bàsic de benestar (art. 41)
	Infants i adolescents que troben limitacions o barreres per al desenvolupament o la participació (art. 42)
	Suport a la integració social dels infants i adolescents immigrants (art. 43)
Salut	Dret a la prevenció, la protecció i la promoció de la salut (art. 44)
	Atenció en situacions de risc per a la salut mental (art. 45)
	Hospitalització (art. 46)
	Dret a decidir sobre la maternitat (art. 47)
Educació	Dret a l'educació (art. 48)
	Atenció educativa d'infants o adolescents malalts (art. 49)
	Infants i adolescents que troben limitacions o barreres per al desenvolupament o la participació en diverses activitats (art. 50)
	Atenció educativa a l'infant o adolescent en situació de desemparament (art. 51)
	Atenció a la no-escolarització, absentisme i abandó escolar (art. 52)
En l'àmbit social	Els infants i adolescents com a ciutadans (art. 53)
Medi ambient i espai urbà	Medi ambient (art. 54)
	Drets i deures en l'espai urbà (art. 55)
	Zones i equipaments recreatius art 56)
Educació en el lleure i practica de l'esport	Educació en el lleure (art. 57)
	El joc i la pràctica de l'esport (art. 58)
Publicitat i mitjans de comunicació social i espectacles	Publicitat adreçada als infants i adolescents (art. 59)
	Publicitat protagonitzada per infants i adolescents (art. 60)
	Imatges, missatges i objectes (art. 61)
	Publicacions (art. 62)
	Material audiovisual (art. 63)
	Mitjans de comunicació social (art. 64)
Consum de productes i serveis	Protecció dels infants i els adolescents coma consumidors (art. 65)
	Productes comercialitzats pe a l'ús o el consum dels infants i adolescents (art. 66)
	Protecció contra begudes alcohòliques i tabac (art 67)
	Altres productes o serveis que poden perjudicar la salut (art. 68)
	Medicaments (art. 69)
	Jocs de sort, envit o atzar i màquines recreatives (art. 70)
	Béns i mitjans culturals (art. 71)
	Espais col·lectius diürns (art. 72)
Allotjament d'infants o adolescents sense consentiment dels progenitors o dels titulars de la tutela o de la guarda (art. 73)	

A continuació es revisen cadascun del grup de drets, especialment els que tenen una relació més forta amb les polítiques educatives locals.

a) Drets i llibertats civils i polítics (arts. 28-36)

Recull bàsicament alguns dels drets fonamentals i llibertats públiques de la Constitució Espanyola (CE) i, com assenyala l'article 28.2 de la Llei d'infància, els poders públics han d'establir els mitjans necessaris per donar als infants i adolescents l'oportunitat d'exercir plenament aquests drets.

Els ens locals, en la programació i realització d'actuacions i projectes educatius, han de preveure els mecanismes que garanteixin l'efectivitat de l'exercici dels esmentats drets.

b) Drets en l'àmbit familiar (arts. 37-40)

Tot i que es refereixen fonamentalment a les responsabilitats dels progenitors o tutors, aquest capítol assenyala també diferents obligacions als poders públics i administracions públiques.

- **Semblen especialment relacionades amb les activitats educatives locals la de: Vetllar per la protecció dels infants i adolescents en cas de mal ús de la potestat parental, tutelar o de guàrdia.**
- **Vetllar perquè els pares, tutors o guardadors disposin de les oportunitats i dels mitjans d'informació i formació adequats per ajudar-los a complir les responsabilitats.**
- **Posar especial atenció en les necessitats dels infants i adolescents de famílies monoparentals i famílies menys desfavorides o en situació de pobresa.**

Algunes d'aquestes activitats s'hauran de fer en col·laboració amb el departament de serveis socials municipal, per tal que accedeixin al sistema de prestacions socials i a l'assessorament, que els ajudi en el compliment de les seves responsabilitats.

c) Benestar material i personal (arts. 41-43)

Aquests drets es refereixen, en primer lloc, a la garantia d'un nivell bàsic de benestar que necessiten els infants i adolescents per a un desenvolupament integral adequat, i l'aplicació del dret a dos grups concrets, als infants i adolescents amb discapacitat i al suport als immigrants.

Pel que fa al nivell bàsic de benestar, la Llei remet a la normativa de desenvolupament que haurà de determinar l'esmentat nivell i el règim d'ajuts i prestacions públiques. Aquestes normes, considerem que haurien de prendre com a referència els conceptes bàsics (situació de necessitat, despeses essencials, valoració de la situació de necessitat o l'indicador de la renda de suficiència) de la Llei 13/2006, del 27 de juliol, de prestacions socials de caràcter econòmic, amb les modificacions que introdueix a l'article 22 i l'afegit de l'article 22bis, la disposició final segona de la Llei d'infància, referents a la prestació per l'acolliment de menors d'edat tutelats per la Generalitat i a la creació de la prestació per a menors d'edat en situació de risc, respectivament.

La Llei d'infància reconeix el dret dels infants i adolescents discapacitats a una escolaritat inclusiva i a una vida social i laboral de qualitat, així com a la igualtat d'oportunitats i a la participació activa; per això, aquesta norma insisteix en la necessitat de preveure i eliminar les actituds discriminatòries. En aquest cas s'ha de tenir en compte l'abundant normativa relativa a la discapacitat²⁴ i la sectorial (educació, salut, serveis socials, urbanisme, etc.) que també es refereix a aquest col·lectiu.

En quant als infants i adolescents immigrants s'assenyala que les administracions han de fomentar la integració i que el departament competent ha de prestar el servei de primera acollida als que no disposen de referents familiars. Finalment es refereix al

²⁴ Especialment la Convenció Internacional sobre los Drets de les Persones amb Discapacitat, de NNUU de 13 de desembre de 2006 i la Llei 13/1982, de 7 d'abril, d'Integració Social dels Minusvàlids (LISMI), la Llei 51/2003, de 2 de desembre, d'igualtat d'oportunitats, no discriminació i accessibilitat universal de les persones amb discapacitat (LIONDAU) i la Llei 39/2006, de 14 de desembre, de Promoció de l'Autonomia Personal i Atenció a les persones en situació de dependència.

dret que tenen a ser escoltats i informats. L'aplicació d'aquests drets s'ha de fer d'acord amb la Llei 10/2010, del 7 de maig, d'acollida de les persones immigrades i de les retornades a Catalunya, que regula els serveis de primera acollida i els programes d'acollida especialitzada (arts 2 al 16), les competències,²⁵ la planificació (Plans de ciutadania i immigració i Programes d'acollida especialitzada), la cooperació (especialment a través de la participació en l'Agència de Migracions de Catalunya, la Taula de ciutadania i immigració i la Comissió Mixta Paritària Generalitat– Ens Locals), la coordinació i el finançament (arts. 18 al 34).

En aquest grup de drets els ens locals tenen funcions destacades, des de diferents àrees. Pel que fa a l'àmbit educatiu dels infants i adolescents, les polítiques locals haurien d'incloure:

- **Nivell bàsic que correspon assumir dins les polítiques educatives locals (menjadors escolars, etc.)**
- **Discapacitat. La col·laboració i reforç de l'escola inclusiva, la realització d'activitats que potenciïn la vida social, relacional i participativa d'aquest col·lectiu i totes aquelles adreçades a evitar qualsevol tipus de discriminació.**
- **Immigració. Contribuir a fer efectius els drets dels infants i adolescents immigrants mitjançant els serveis de primera acollida i activitats d'informació i escolta, així de totes aquelles altres les que fomentin la integració.**

d) Salut (arts. 44-47)

En relació a la salut la llei regula els drets a la prevenció, la protecció i la promoció de la salut, a l'atenció en situacions de risc per a la salut mental, a l'hospitalització i les condicions i a decidir sobre la maternitat.

En aquest cas l'àmbit educatiu local no té un paper directe d'intervenció, però sí de col·laboració i suport, des de la vessant pedagògica, en l'àmbit de la salut per a contribuir a fer efectius aquests drets.

e) Relacionats amb el dret a l'educació (arts. 48-51)

La Llei d'infància reitera el dret-deure de rebre ensenyaments obligatoris i estableix que les administracions públiques han de crear i donar suport als serveis educatius. Així mateix, es refereix a les situacions dels infants i adolescents que troben limitacions o barreres per al desenvolupament o la participació en diverses activitats, a les situacions desemparament, la no-escolarització, l'absentisme i l'abandó escolar. Els ens locals tenen les competències assignades a l'article 159 de la Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació.²⁶

El concepte de dret a l'educació que adopta la Llei de la infància és ampli, ja que inclou les activitats extraescolars, esportives, de lleure i les culturals dels infants i els

²⁵L'article 21 estableix que els ens locals poden prestar el servei d'acollida de les persones empadronades i que en tot cas, tenen competències en la prestació del servei de primera acollida: a) els municipis amb 20.000 h. o més han de prestar-lo i si en tenen menys de 20.000 h. poden fer-ho, si compleixen els requisits; b) els municipis poden prestar aquest servei per mitjà de la Generalitat, els ens supramunicipals o amb fórmules de cooperació; c) els ens supramunicipals poden prestar-lo per delegació, encàrrec de gestió o mitjançant programes d'assistència i cooperació als municipis. Així mateix, els municipis poden fomentar polítiques i prestar serveis per garantir la cohesió social, coordinar les activitats públiques i privades, participar en l'elaboració de plans i programes de ciutadania i immigració i promoure la participació.

²⁶ Veure Plandiura, R. (2009) La Llei d'Educació des del món Local. Barcelona: Diputació de Barcelona.

adolescents (art. 13.4). Aquest dret ha de prevaler per damunt de les pràctiques culturals, la tradició i la religió.

Quan la Llei d'infància es refereix al principi de foment i suport a l'educació estableix que els poders públics han de garantir l'educació establerta com a obligatòria i que les administracions competents han de promoure serveis educatius que afavoreixin la reorganització del temps personal, familiar i laboral dels progenitors o tutors²⁷ (art. 13.1 i 2).

D'altra banda, assigna al sistema educatiu la funció de compensar les desigualtats socials i el respecte a la pròpia identitat, al medi ambient, a les diferències funcionals com a part de l'enriquidora diversitat humana, a la igualtat entre els sexes i també als valors culturals d'altres països, particularment d'aquells dels quals prové l'alumnat de cada escola (art. 13.3)

És interessant el concepte ampli que atorga la Llei d'infància al dret a l'educació i la reiteració de l'obligació dels poders públics de garantir l'escolarització obligatòria. Així mateix, estableix que les administracions competents per promoure serveis educatius compatibles amb la vida personal, familiar i laboral; per això, els ens locals els correspon especialment l'adaptació des serveis educatius per a infants de 0-3 anys.

L'anàlisi de les altres funcions també indica les possibilitats de participació i col·laboració dels ens locals, especialment en l'escolarització en la franja dels 0-3 anys i sobre els temes relacionats amb la discapacitats, que han estat objecte de comentari en l'apartat anterior.

També és important el paper dels municipis, atesa la proximitat, en la detecció, prevenció i actuació davant de casos de risc, desemparament, no escolarització o absentisme i d'abandó escolar, mitjançant l'acció coordinada amb als altres departaments municipals.

f) En l'àmbit social (art. 53)

Aquest dret es concreta bàsicament en que l'infant i l'adolescent ha de ser considerat un ciutadà i ser protagonista de la defensa dels seus drets. Per això, la Llei estableix que les administracions públiques els han d'escoltar en la presa de decisions ciutadanes. Així mateix han d'informar i sensibilitzar a la ciutadania sobre els drets, necessitats, problemàtiques i riscos d'aquesta població, tot cercant la col·laboració ciutadana per la detecció i superació de les esmentades situacions.

En aquest supòsit el paper educatiu del món local és primordial per a garantir aquests drets de ciutadania dels infants i adolescents i, per això, cal que:

- **Adoptin mesures que assegurin la seva participació efectiva en les decisions ciutadanes**
- **Estableixin accions per a la divulgació i sensibilització dels drets d'aquest col·lectiu**
- **Cercar la implicació ciutadana en la prevenció, la detecció de casos de vulneració dels drets i la denúncia dels maltractaments, així com en la resolució de les seves necessitats i problemàtiques**

g) Medi ambient i espai urbà (arts. 54-56)

²⁷ "En el primer cicle de l'educació infantil s'han adoptar mesures de flexibilitat que permetin adaptar-se a les necessitats dels infants i de les famílies i s'han de poder adoptar diversos models d'organització, funcionament i assessorament que permetin conciliar amb la vida laboral la responsabilitat primordial de les famílies en la criança i educació de llurs fills" (art. 56.5 de la Llei d'educació).

Aquest apartat estableix drets relacionats amb el territori. El primer lloc, es refereix a la natura, el medi ambient i el medi rural, preceptuant que les administracions públiques han d'establir diverses activitats per als infants i adolescents per a fer efectius aquests drets. El segon grup de drets estan en relació amb l'espai urbà - és dels pocs que especifica que també implica deures- i es refereix al dret que tenen els infants i adolescents de gaudir d'un entorn urbà segur i el deure de respectar-lo, que es tingui en compte la seva perspectiva i necessitats en el planejament urbanístic i a conèixer la seva ciutat, poble i/o barri; per això, preceptua que les administracions públiques han de: a) tenir en compte les necessitats específiques dels infants i adolescents en la concepció dels espais urbans, a través dels consells de participació territorial; b) disposar espais públics segurs i adequats; c) accessos segurs als centres escolars i altres que freqüentin; d) eliminar les barreres de tot tipus que impedeixen la participació.

Finalment, regula els drets referents a les zones i espais recreatius i especifica l'obligació dels ajuntaments d'escoliar la opinió dels infants i adolescents en el seu disseny i configuració (veure apartat 3.3.4)

Aquests drets i deures estan molt relacionats amb el territori i, per tant, afecten al món local i especialment a determinats departaments, com medi ambient, sostenibilitat, urbanisme, educació, participació, etc. Si ens referim a l'àmbit educatiu, considerem que han de desenvolupar o, almenys participar –en molts casos aportant la vessant pedagògica- i col·laborar amb altres departaments en funcions relacionades amb els aspectes següents:

- **Programes formatius, divulgatius i de conscienciació i per a l'ús responsable i sostenible del medi rural, recursos naturals i adquisició d'hàbits positius per a la conservació del medi ambient.**
- **Organització de vistes i itineraris programats per a conèixer l'entorn.**
- **Activitats de formació i divulgació del dret a gaudir de l'entorn urbà i del deure de respectar-lo, així com d'altres adreçades a conèixer la seva ciutat, poble i/o barri.**
- **Disseny d'entorns segurs per al desenvolupament i autonomia.**
- **Intervenir, a través dels consells de participació territorial, en la concepció dels espais urbans i de les zones recreatives.**
- **Col·laborar en el disseny d'àmbits i accessos segurs i adequats, i en l'eliminació de barreres que limitin la participació.**
- **Col·laborar en el disseny d'espais i zones recreatives públiques idònies per als infants i adolescents, d'acord amb la seva edat, discapacitat física, psíquica o sensorial.**

h) Lleure i esport (arts. 57-58)

La Llei d'infància defineix el contingut d'aquests drets, com la formació integral en el temps del lleure que els faciliti l'educació, els valors cívics i en el respecte a la comunitat i al medi; al descans, activitats recreatives i al joc com a element essencial del creixement i la maduració; a practicar l'esport i a participar en activitats físiques i recreatives; i que la participació en esports de competició ha de ser voluntària. Així mateix, concreta la composició (centres d'esplai, agrupaments, centres) de la xarxa associativa d'entitats d'educació en el lleure i altres entitats culturals, esportives i socials o altres institucions existents que es dediquin al lleure. A les administracions els hi assigna bàsicament activitats de foment de les activitats en que es concreten aquests drets i el suport a la xarxa d'entitats.

Aquests drets també tenen relació amb el món local i concretament amb els departaments relacionats amb l'esport, el lleure i també amb educació, ja que hauria de contribuir, en col·laboració amb d'altres àrees municipals, a que:

- Els programes municipals o comarcals de lleure i esport que es portin a terme han de garantir la vessant educativa en els valors cívics i del joc com element pedagògic pel creixement i maduració dels infants i adolescents i de l'esport com a hàbit de salut.
- El foment de l'educació en el lleure i l'activitat física i esportiva, així com a la igualtat d'accés.
- Donar suport a la xarxa d'entitats locals d'educació en el lleure.

i) Publicitat i mitjans de comunicació social i espectacles (arts. 59-64)

Aquest apartat tracta bàsicament de protegir als infants i adolescents de determinats programes i materials de difusió missatges, imatges, objectes, publicacions i altres materials audiovisuals a través dels mitjans de comunicació i la publicitat, ja sigui adreçada a aquest col·lectiu o protagonitzada per ells.

La Llei d'infància assigna la responsabilitat al Govern i al Consell de l'Audiovisual de Catalunya, pel que fa a la publicitat - assenjala els criteris que ha de seguir - i també el relacionat amb la premsa, els serveis de radio i televisió i la resta de mitjans de comunicació, per tal que dediquin una atenció educativa especial.

Els ens locals, a més de les funcions que els puguin correspondre en el control del compliment en el seu territori, els que siguin titulars de mitjans de comunicació han de complir aquests preceptes.

j) Consum de productes i serveis (arts. 65-73)

Aquest grup de drets es refereix als que tenen els infants i adolescents com a consumidors, sobretot de determinats productes adreçats a aquest col·lectiu o d'especial consum, així com d'altres que requereixen una especial protecció (begudes alcohòliques i tabacs, medicaments i altres que poden perjudicar la salut).

Així mateix, estableix la prohibició o restricció de l'accés dels infants i adolescents als jocs de sort, envit o atzar i màquines recreatives. D'altra banda, assenjala el dret d'accés als béns i mitjans culturals i les característiques dels espais col·lectius diürns i la necessitat de consentiment del progenitors, tutors o guardadors per a l'allotjament dels menors de 16 anys.

Tot i que el control de l'aplicació d'aquests drets impliquen a les administracions locals, no afecten directament a l'àmbit de l'educació. Tot i això, les polítiques educatives locals haurien de referir-se als serveis i projectes següents:

- La creació de recursos en l'entorn relacional dels infants i adolescents on puguin desenvolupar la seva capacitat intel·lectual i la seva habilitat manual i de raonament, com a complement de l'aprenentatge als centres escolars.
- Els aspectes relacionats amb els projectes socioeducatius i la participació que han de tenir els espais, centres i serveis diürns.

B) Drets i deures com a usuaris de centres (arts. 134-135)

La Llei d'infància regula l'*acolliment en centre*²⁸ com una de les mesures en els supòsits de desemparament o quan la necessitat de separació de la pròpia família sigui transitòria. També es preveu en el cas que no hagi estat possible o aconsellable l'acolliment per una persona o família o, en últim cas, pels supòsits en que no s'ha pogut constituir l'acolliment preadoptiu.²⁹ En relació a aquests centres estableix els drets i els deures dels usuaris, que es troben continguts en la taula 3. L'establiment d'aquests drets pot generar, en la seva aplicació, un conflicte amb els drets i deures establerts a la Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de serveis socials per aquests centres, ja que la seva formulació no és plenament coincident.

Taula 3. Drets i deures dels usuaris dels centres

Drets dels infants i adolescents acollits en centres
<ul style="list-style-type: none"> • Respecte a les persones que els guarden: els mateixos drets que els corresponen en la relació amb el tutor/a establerta a la legislació civil • Ser respectat en la seva intimitat personal i en les seves pertinences individuals en el context educatiu que regeix el centre • Ser informats pels responsables del centre de llur situació legal i de participar en l'elaboració del seu projecte individual • Ser escoltats en les decisions que els afecten, si tenen prou enteniment • Participació activa en l'elaboració i desenvolupament de la programació d'activitats internes o externes del centre • Ser escoltats en cas de queixa i ser informats de tots els sistemes d'atenció i reclamació • Mantenir relacions amb llurs familiars i rebre'n les visites en el centre, segons el marc establert per la legislació vigent <p style="text-align: right;">(art. 134)</p>
Deures dels infants i adolescents acollits en centres
<ul style="list-style-type: none"> • Respecte a les persones que els guarden: els mateixos deures que els corresponen en la relació amb el tutor/a establerta a la legislació civil • Complir les normes de funcionament i convivència dels centres • Respectar la dignitat i les funcions del personal del centre i dels altres residents • Desenvolupar amb dedicació i aprofitament les activitats educatives, laborals i de formació, organitzades, dirigides i coordinades pel mateix centre d'acolliment o residencial, que formi part del seu projecte educatiu <p style="text-align: right;">(art. 135)</p>

²⁸ "L'acolliment en centre consisteix a ingressar l'infant o adolescent a un centre públic o concertat adequat a les seves característiques, per tal que rebí l'atenció i l'educació necessàries". "Els centres han d'ésser oberts, integrats en un barri o una comunitat, i s'han d'organitzar sempre en unitats que permetin un tracte efectiu i una vida quotidiana personalitzats. (art. 132. 2 i3)

²⁹ Tot i que utilitza una terminologia diferent de l'establerta a la Cartera de serveis socials, sembla que aquests centres podrien incloure els centres d'acolliment, els residencials d'educació d'acció educativa (CRAE), els residencials d'educació intensiva (CREI) o els pisos assistits per a joves de 16-18 anys (veure Dec ret 151/2008, de 29 de juliol, pel qual s'aprova la Cartera de serveis socials 2008-2009; amb posterioritat no se'n ha publicat cap més).

Aquest drets i deures només afectarien als ens locals en els supòsits següents:

- Que fossin titulars d'alguns d'aquests centres
- Que col·laborin amb els serveis d'inspecció de la Generalitat
- Que es tractessin d' ens supramunicipals o municipis de més de 20.000 hab. que realitzessin actuacions encomanades per la Generalitat mitjançant conveni.³⁰

3.1.7 Competències/responsabilitats dels ens locals

La Llei d'infància no disposa d'un apartat específic que concreti les competències dels diferents poders públics i, en canvi, són freqüents, com s'ha vist, les referències genèriques als esmentats poders i a les administracions públiques en l'àmbit de llurs competències. Així mateix, a la introducció ja s'ha analitzat el quadre general de distribució de les competències relatives als drets de la infància i l'adolescència a nivell general (veure 2.2.) i, quan s'han revisat els drets establerts a la Llei d'infància, s'han comentat alguns dels aspectes competencials que corresponien als ens locals. En tot cas, quan s'analitzin les polítiques de prevenció,³¹ protecció, promoció i de participació es tractarà també de cadascuna de les competències dels ens locals.

Tanmateix, com que en aquest treball ens referim a les polítiques educatives locals, cal veure les competències que disposen en aquesta matèria, així com en altres àrees properes del benestar social, amb les que ha de col·laborar i cooperar, així com coordinar les accions a favor del benestar de la infància i l'adolescència.

Segons la Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació (en endavant, Llei d'educació), les competències de l'Administració Local³² a Catalunya en aquesta matèria es recullen a l'article 159 que es refereix explícitament a les competències dels ens locals³³ tal i com es recull a l'Annex III.

D'aquestes competències, si obviem les referides específicament als centres escolars i ens fixem en les que ens interessin en relació amb la Llei d'infància, considerem que cal tenir especialment en compte les següents:

- Primer cicle d'educació infantil: crear, organitzar i gestionar centres públics, procediment i barems d'admissió.
- Activitats extraescolars: establiment de mesures que permetin als centres portar a terme activitats extraescolars promogudes per l'Administració educativa, i la coordinació d'aquestes activitats.
- Educació en el lleure:³⁴ activitats que es poden articular entre el centre educatiu i els ens locals.

³⁰ Actuacions previstes a l'article 87. 2 i 3 de l'esmentada a Llei de serveis socials.

³¹ "Les competències de les intervencions socials preventives són dels ens locals en què s'identifica la situació, sens perjudici que la major amplitud de la incidència de la situació exigeixi la coordinació amb altres administracions" (art. 80).

³² Plandiura, R. (2009) La Llei d'Educació des del món local, Barcelona: Diputació de Barcelona. S'ha seguit el treball específic i complet sobre aquest tema, que es pot utilitzar per ampliar aquestes qüestions.

³³ "...i d'altres ens locals, raonablement incloent-hi les diputacions, per dir que poden donar suport als municipis" Plandiura, R. (2009). La Llei d'educació..., op. cit., p.13.

³⁴ "El sistema educatiu reconeix i incorpora el caràcter educatiu de les activitats de lleure, especialment el compromís i la transmissió de valors. Aquestes activitats es poden articular entre els centres educatius i els ens locals, les famílies i les associacions en que s'agrupen i les entitats i les entitats, associacions i empreses d'educació en el lleure, en els diferents territoris" (art. 39.1 de la Llei d'educació).

- Elaboració de plans i programes socioeducatius³⁵
- Implicació dels agents territorials i socials: programació dels ensenyaments de formació professional i la coordinació amb l'entorn territorial i empresarial, i el foment de la implicació dels agents territorials i socials.
- Vigilància del compliment de l'escolarització obligatòria.
- Avaluació i resultats: aplicació dels programes d'avaluació i el coneixement dels resultats.
- Immigració: promoció i l'aplicació de programes dirigits a alumnes de famílies d'immigrants o transeünts.
- Suport a les famílies: establiment de programes i altres fórmules de col·laboració amb les associacions de mares i pares d'alumnes per a estimular i donar suport a les famílies en el compromís amb el procés educatiu dels fills.
- Coordinació serveis socials i educatius: garantir la coordinació dels serveis socials amb els serveis educatius amb l'objectiu de vetllar per l'interès superior de l'infant.
- Compliment de la Llei: vetllar pel compliment d'aquesta llei i de la normativa que la desplega.

Com es pot veure, tot i que algunes de les funcions esmentades són de participació en les corresponents a l'Administració de la Generalitat, constitueixen un bon feix competencial que els permet el disseny de polítiques educatives locals que amb les que estableix la Llei d'infància conformen el marc en què s'han de moure aquestes polítiques.

S'ha de destacar la competència dels municipis per garantir la coordinació dels serveis socials amb els educatius per tal de vetllar per interès superior de l'infant.

3.1.8 Finançament

L'efectivitat dels drets socials requereix normalment prestacions i serveis, que tenen un cost que cal sufragar. Per això, el finançament ocupa un lloc central en la garantia d'aquests drets.

El text de la Llei d'infància no regula explícitament el finançament de cadascun dels drets que reconeix a la infància i l'adolescència, sinó que fixa els criteris i regula la responsabilitat dels recursos financers i econòmics. En quant als criteris, estableix com a principi rector la prioritat pressupostària (art. 15), establint que dels poders públics, en l'àmbit de les seves competències, han de:

- Donar prioritat en els seus pressupostos a les activitats d'atenció, formació,

³⁵ "Els centres i els ajuntaments, per iniciativa de dos o més centres o per iniciativa de l'ajuntament corresponent, poden acordar d'elaborar conjuntament plans o programes socioeducatius que afavoreixin la major integració possible en l'entorn social dels objectius educatius i socials del centre i una millor coordinació entre els recursos de les diferents administracions els centres mateixos." (art. 40. 1 de la Llei d'educació).

promoció, reinserció, protecció, integració, lleure i prevenció.

- Adoptar amb caràcter urgent les mesures necessàries per a evitar que el contingut essencial dels drets dels infants i els adolescents resti afectat per la manca de recursos.
- Les prestacions de serveis i econòmiques necessàries per a complir les mesures de protecció dels infants o els adolescents en situació de risc o desemparament tenen el caràcter de ³⁶prestacions garantides als efectes establerts per la Llei de serveis socials.

Atesa la importància d'aquestes qüestions, sobta que es tracti dels recursos financers i econòmics en una disposició addicional (disposició addicional 1ª). Aquest precepte assigna a l'Administració de la Generalitat la responsabilitat de garantir els recursos necessaris per donar el compliment adequat a l'ordenació i la provisió de les accions i els serveis establerts per aquesta Llei i, per això, ha d'impulsar la signatura de convenis amb els ens locals i la iniciativa social.

D'altra banda, la Llei d'infància, en la seva disposició transitòria primera, estableix l'obligació d'anar incorporant a qualsevol programa d'intervenció o servei finançat amb pressupostos públics un disseny d'avaluació dels resultats o de l'impacte, segons escaigui.

En aquest apartat cal tenir en compte que tant la Llei d'infància com la Llei d'Educació es varen gestar i aprovar en un context ben diferent a l'existent en el moment que s'han d'aplicar, ja que s'ha passat d'una etapa de bonança econòmica a una altra de greu crisi, que pot minvar els recursos per a aquest col·lectiu. Considerem que s'hauria de tenir en compte, d'una banda, el concepte d'*inversió* que han de tenir els pressupostos esmerçats en la infància i, d'altra, que no es pot oblidar la necessària *sostenibilitat* del sistema de benestar, que, en part, es podria aconseguir mitjançant la racionalització, simplificació i coordinació dels diferents àmbits i agents que intervenen, ja que permetria la creació de sinergies i l'optimització de recursos.

Pel compliment de les competències que corresponen als ens locals els pressupostos corresponents haurien de ser prioritaris i s'han de conceptuar com a garantits els serveis i prestacions locals per aquest col·lectiu; així mateix, han d'incloure l'avaluació dels programes i serveis, dels resultats i de l'impacte. Per al desenvolupament d'aquestes competències han de signar convenis amb l'Administració de la Generalitat per promoure els plans, recursos, serveis i programes que preveu la norma, alguns molt relacionats amb els aspectes educatius.

Per tal de garantir els drets reconeguts a la infància cal considerar els pressupostos per a aquest col·lectiu com a inversió i prendre mesures per millorar l'eficiència de les actuacions en aquest àmbit

3.2 Instruments de planificació i coordinació

La Llei d'infància dedica el capítol III del Títol I a la planificació i coordinació.

3.2.1 Planificació

El legislador encarrega al departament competent en infància i adolescència l'elaboració d'un *pla d'atenció integral a infants i adolescents*, de durada quadriennal,

³⁶ "Les prestacions garantides són exigibles com a dret subjectiu..." (art. 24.4).

que ha d'aprovar el Govern, com a pla sectorial del Pla estratègic de serveis socials (art. 21). Aquest biaix cap al sector de serveis socials –que com es pot comprovar es produeix en varis aspectes de la norma que es comenta– debilita el seu caràcter transversal. A més a més, la pròpia norma dificulta la integralitat quan, a l'article següent, es refereix a un altre pla integral, en aquest cas per atendre a les “persones amb problemes de salut mental”, que ha d'elaborar l'Administració de la Generalitat, “mitjançant els departaments competents”, per establir el “model d'atenció integral en salut mental en la població infantil i adolescent vulnerable”.

En l'elaboració del pla d'atenció integral a infants i adolescents hi ha de participar la resta de departaments implicats i s'ha de consultar a les entitats que intervenen en la promoció i la protecció dels infants i adolescents, entre les qual considerem que cal incloure els ens locals. En el cas del pla integral per als infants i adolescents amb problemes de salut mental no explicita la participació dels ens locals, tot i que considerem que, d'acord amb l'article 56 de la Llei 7/1985, de 2 d'abril, Reguladora de las Bases del Règim Local³⁷ i l'article 149 del Decret Legislatiu 2/2003, de 28 d'abril, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei municipal i de règim local de Catalunya³⁸, en tots els plans integrals adreçats a infants i adolescents que s'elaborin s'ha de garantir la participació dels ens locals, ja que tenen competències sobre matèries relacionades amb aquest sector de la població.

Com a instrument tècnic de planificació, la Llei d'infància es refereix a un “mapa de recursos i serveis”, que considera que³⁹ “ha d'oferir el conjunt d'informació en un format estandarditzat i regular en el temps que permeti conèixer la dimensió, la territorialització i l'evolució de l'oferta i la cobertura a Catalunya de les prestacions establertes en la Cartera de serveis socials” (art. 23.2). Aquest mapa l'ha d'elaborar el departament competent en infància i adolescència i ha de formar part del mapa de serveis socials de Catalunya (art. 23. 1). Per tant, sembla que l'esmentat mapa només es podria referir a la matèria de serveis socials, quan el pla té un caràcter transversal. La vigent Llei de serveis socials només esmenta el mapa com una de les funcions (“debatre i emetre informes”) del Consell General de Serveis Socials (art. 50.2, d), en el qual hi ha d'haver representants dels “ens locals” (art. 51. 6). Aquest plantejament és una mostra més de l'esmentada polarització en els serveis socials.

En les disposicions referents a la planificació i la provisió de recursos fa varies cites explícites i implícites als ens locals (art. 23.3-23.7) que cal tenir en compte:

- Recursos i serveis preventius: *els ens locals, amb el suport de la Generalitat*, els han de promoure el seu establiment, especialment de centres oberts.
- Serveis residencials i d'acolliment: *els municipis i la resta d'ens locals, amb col·laboració de la Generalitat*, han de promoure, mitjançant els plans d'actuació local previstos per la Llei de serveis socials.
- Acords i convenis: entre les *administracions públiques* i entitats públiques, d'iniciativa privada, especialment les d'iniciativa social, d'acord amb la legislació de serveis socials, per promoure recursos serveis i equipaments, de conformitat

³⁷ Article 56 3. “La Administración del Estado y la de las Comunidades Autónomas deberán facilitar el acceso de los representantes legales de las entidades locales a los instrumentos de planificación, programación y gestión de obras y servicios que les afecten directamente”.

³⁸ 149.1 “Les administracions públiques que, d'acord amb el que estableix aquesta Llei o el que estableix la legislació reguladora dels diferents sectors de l'acció pública, tenen atribuïda la competència de formulació i l'aprovació d'instruments de planificació han d'assegurar la participació de la resta de les administracions afectades en el procés d'elaboració dels plans”.

³⁹ La Llei de serveis socials no defineix el concepte de mapa de serveis socials. Per a l'anterior Llei de serveis socials el concepte era molt més ampli que el que estableix la Llei d'infància: “instrument tècnic general d'informació, planificació i programació, periòdicament actualitzat, serveix de base per a aprovar els plans d'actuació social...” (art. 8, a).

amb el mapa i la planificació local”.

- Entitats socials i comunitàries: *les administracions* han d'afavorir i donar suport a aquestes entitats que treballen pels drets i oportunitats dels infants i adolescents, especialment en els territoris i entorns que concentren desigualtat i riscos.
- Planejament urbanístic *municipal*: tenir en compte les previsions dels plans d'actuació local.
- D'acord amb el plantejament urbanístic i al normativa vigent l'emplaçament de recursos preventius, residencials i d'acolliment: els *ens locals* han de facilitar l'emplaçament, mitjançant l'oferiment de sòl o habitatges dotacionals d'ús públic o d'altres mitjans.

Com es pot observar, la norma manté les referències exclusivament a serveis socials, quan és evident la importància que tenen la salut, educació o el treball en la planificació d'actuacions preventives, d'atenció o de creació d'oportunitats per als infants i adolescents.

La Llei preveu que, en determinades circumstàncies (territoris amb concentració de situacions de desigualtat, amb indicadors i factors de risc, situacions de conflicte social), s'estableixin plans i programes específics i preferents de caràcter preventiu. Concretament esmenta els *Plans d'intervenció social preventius i comunitaris* i els *Programes integrals d'atenció als adolescents en risc i desavantatge social* (art. 77 de la Llei d'infància; [veure 3.3.1](#)).

Es considera que els ens locals han d'estar presents en l'elaboració del pla integral d'infància i l'adolescència i en el pla integral de salut mental dels infants i adolescents. També han de participar en el procés d'elaboració del mapa de recursos i serveis, a través dels seus representants en el Consell General de Serveis Socials i/o dels sectorials,⁴⁰ en els termes establerts pel Decret 202/2009, de 22 de desembre, dels òrgans de participació i de coordinació del Sistema Català de Serveis Socials.⁴¹ Així mateix, els ens locals poden planificar també en el seu àmbit territorial, mitjançant plans locals.

Pel que fa als programes i plans preventius esmentats, pel seu caràcter eminentment territorial el paper dels ens locals hauria de ser rellevant, sens perjudici de la col·laboració i coordinació amb els departaments competents de la Generalitat.

En quant a la provisió de recursos, els ens locals, amb la col·laboració de la Generalitat, han de promoure recursos i serveis preventius, serveis residencials i d'acolliment i poden subscriure acords i convenis de col·laboració, especialment amb entitats socials i comunitàries que actuen en zones desfavorides.

Així mateix, el planejament urbanístic municipal ha de tenir en compte les previsions dels plans d'actuació local de serveis socials i han d'oferir sòl o habitatges dotacionals o altres mitjans per l'emplaçament dels recursos.

3.2.2 Coordinació

La finalitat de l'esmentat pla integral per als infants i adolescents és precisament

⁴⁰ Les funcions de la comissió sectorial d'infància les desenvolupa el Consell nacional d'infància.

⁴¹ Aquesta norma estableix que el pla estratègic de serveis socials es realitzarà de forma participativa, amb la intervenció de les diferents comissions del Consell General de serveis socials (art. 6), que compta amb 12 vocals en representació de les organitzacions associatives d'ens locals més representatives de Catalunya (art. 12. 1, c-2).

l'establiment d'una “*coordinació* adequada de les actuacions portades a terme des dels diferents nivells d'intervenció, molt especialment en prevenció de les situacions de risc”. L'article 22 estableix les activitats de coordinació que ha d'emprendre el departament competent en matèria de protecció:

- **Promoure programes generals d'actuació** per a cada un dels diferents tipus de serveis especialitzats en infants i adolescents, a fi de garantir l'homogeneïtat de criteris entre aquests serveis en tot el territori.
- **Coordinar els serveis especialitzats d'atenció als infants i als adolescents** que gestionen els ens locals per delegació, i establir les directrius i els procediments generals d'actuació.
- **Promoure l'establiment de protocols d'actuació entre les diferents administracions**, departaments o serveis, que n'assegurin l'actuació coordinada i integral, especialment en els àmbits de la salut, l'educació, els serveis socials i els cossos de seguretat.

Sembla que, per la terminologia emprada, les dues primeres funcions es refereixen a *serveis socials* especialitzats, tot i que no ho especifiquen, i que, per tant, afectarien als ens locals que disposin de serveis especialitzats⁴² que, en el primer cas, hauran d'aplicar els programes i criteris i, en el segon, si gestionen serveis especialitzats delegats, haurien de seguir les pautes, directrius i procediments de coordinació. El darrer apartat, considerem que també afecta als ens locals que han d'aplicar els protocols, que en aquest cas inclou explícitament l'àmbit educatiu.

D'altra banda, la Llei d'infància regula la coordinació en tres aspectes: en les actuacions, en la informació i gestió, i en les polítiques.

En relació a les **actuacions** estableix que les administracions implicades han de col·laborar i actuar coordinadament, per això, disposa que, especialment en matèria de protecció, els serveis públics estan obligats a facilitar la informació requerida al departament competent en matèria de protecció dels infants i adolescents i a portar a terme les actuacions de col·laboració necessària per a protegir-los.

Un altra forma de coordinació que estableix la Llei és mitjançant el sistema **d'informació i gestió** en infància i adolescència, que, un cop més, s'insereix en el marc dels sistema d'informació social de la Llei de serveis socials i del departament competent en matèria de protecció dels infants i els adolescents, i que ha d'establir pautes generals obligatòries per a la recollida d'informació quantitativa i qualitativa que permeti la confecció d'estadístiques i informes.

Per a la coordinació de les **polítiques** la Llei crea les **taules territorials d'infància**, que només dissenya de forma poc concreta: “*són els òrgans col·legiats que es constitueixen per coordinar, impulsar i promoure les polítiques d'infància arreu del territori, mitjançant les diverses administracions i institucions implicades*” (art. 26.1) i deixa la concreció a la via reglamentària.

Assigna a les esmentades taules importants funcions de *coordinació i planificació*:

- Coordinació de les *administracions* i *institucions* en la promoció social i la detecció i intervencions en situacions de risc o desemparament, especialment en casos de maltractament.

⁴² “Els municipis o comarques de més de cinquanta mil habitants poden constituir una demarcació territorial per a la prestació de serveis socials especialitzats. En aquest cas, els ens locals poden gestionar els serveis per delegació de la Generalitat, si ho sol·liciten...” art. 35.3 de la Llei de serveis socials.

- Desplegament dels eixos del pla integral.
- Promoció i coordinació de la planificació local o comarcal dels recursos preventius en col·laboració amb els ens locals.
- Coordinació de tots els agents implicats per a potenciar el treball en xarxa, en especial en els àmbits de l'educació, la salut, la seguretat, la joventut i les dones.

No concreta la composició ni l'abast territorial d'aquestes taules, ni la seva naturalesa tècnica, política o mixta. De la valoració conjunta de l'esmentat article sembla que seran varis els òrgans territorials que es crearan i que estaran compostats per representats del sector públic –administracions i institucions- procedents almenys dels àmbits d'educació, salut, seguretat, treball, joventut i les dones del territori corresponent.⁴³

En el desplegament reglamentari s'haurien d'establir algun tipus de relació d'aquestes taules amb altres òrgans semblants, com els Governos Territorials de Salut (GTS),⁴⁴ i les Taules d'Immigració i Ciutadania.

A nivell més global, caldria cercar punts de contacte, col·laboració i coordinació entre els òrgans superiors competents en matèries de planificació i coordinació, com la Comissió Mixta entre la Generalitat i les administracions locals per temes de coresponsabilitat educativa (art. 162 Llei Educació), Consell de Coordinació del Benestar Social i del Comitè d'avaluació de Necessitats de Serveis Socials (art. 40 de la Llei de serveis socials). També pot desenvolupar un paper en aspectes generals el Consell de Governos Locals, que segons la Llei 12/2010, del 19 de maig, de Consell de Governos Locals, representa els municipis i les vegueries en les diferents institucions de la Generalitat

Els ens locals ocupen un lloc clau en la coordinació dels serveis i el treball en xarxa en el territori, com posen de relleu les al·lusions que hi fa la Llei d'infància per les reiterades referències als ens locals.

Les taules territorials d'infància esdevindran un òrgan clau de planificació i coordinació de caràcter transversal, amb la participació de les diferents branques del benestar socials, i en el què haurien de tenir, donat el seu caràcter territorial, un pes rellevant els ens locals.

S'hauria d'unificar les divisions territorials i coordinar els diferents òrgans de planificació i coordinació del territori per assegurar la coherència d'accions i la optimització de recursos.

⁴³ Les Taules territorials d'infància creades amb anterioritat, p.e. la de Tarragona (Sala de premsa de la Generalitat de Catalunya, 19.10.2007), eren òrgans col·legiats d'abast supracomarcal, que estaven compostades, a més dels representants del departament d'Acció social i Ciutadania, pels dels departaments de Justícia, Treball, Educació, Salut, Fiscalia, Mossos d'Esquadra, així com de l'Associació Catalana de Municipis i la Federació de Municipis de Catalunya.

⁴⁴ El Decret 38/2006, de 14 de març, pel qual es regula la creació de governs territorials de salut, que són uns consorcis - actualment n'hi ha 37 de constituïts- que te com a funcions bàsiques l'ordenació, prioritjació i coordinació dels recursos dels seus territoris de referència per garantir la prestació dels serveis sanitaris públics.

3.3 Les polítiques educatives locals en la Llei d'infància

3.3.1 Actuacions en matèria de prevenció

a) Concepte

El preàmbul de la Llei defineix la *prevenció* com el conjunt d'actuacions socials destinades a preservar l'infant o l'adolescent de les situacions que són perjudicials per al seu desenvolupament integral o per al seu benestar. Malgrat que es tracta d'una definició parcial, ja que només inclou la denominada prevenció primària⁴⁵ en l'àmbit social, en el text dispositiu, la Llei d'infància inclou conceptualment altres tipus de prevenció, com la secundària (art. 74.2). Així mateix, la llei, a més a més de regular la prevenció general en el Títol III, es refereix a la prevenció de la salut al regular els drets (arts. 44 i 45) i, quan tracta de la prevenció dels maltractaments es refereix a l'àmbit de l'educació (art. 90.2). D'altra banda, també s'observen mesures adreçades a la prevenció secundària, per exemple, quan les nenes han estat víctimes de l'ablació, que han de rebre el suport necessari per evitar els danys físics o psíquics que se'n poden derivar o reparar-los (art. 76.4) o les mesures adreçades a evitar la victimització secundària (art. 87).

Així mateix, regula diferents instruments relacionats amb la prevenció, com el mapa de recursos i serveis de prevenció i protecció dels infants i adolescents (art. 23 i disposició transitòria segona) o el registre unificat de maltractaments infantils, que també té objectius preventius (art. 86).

L'esquema general de la prevenció a la Llei d'infància es pot veure a la taula 4 següent:

Taula 4. Prevenció general i específiques

Prevenció general	
General (art. 74)	<p>Prevenir els infants i adolescents de les situacions que són perjudicials per al seu desenvolupament integral i el seu benestar, especialment:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Maltractament o càstig físic • Maltractament psicològic, tracte indigne o càstig denigrant • Inducció o coacció a activitat sexual il·legal • Explotació en la prostitució, altres pràctiques sexuals o utilització en espectacles o material pornogràfic • Participació en tasques perilloses, perjudicial per la salut l'educació, la formació o el desenvolupament integral • Negligència en l'atenció física, sanitària o educativa • Captació i integració en sectes destructives • Consum de drogues • Condicions de treball perilloses
De l'ablació o la mutilació genital (art. 76)	<ul style="list-style-type: none"> • Són les situacions en què concorren factors de risc que fan palesa la probabilitat que la menor que s'hi trobi resulti en el futur víctima d'aquests pràctiques. • La identificació dels factors de risc ha de donar lloc a una intervenció socioeducativa en el seu entorn per tal d'evitar l'esmentada pràctica. • Si existeix el risc que pugui ser mutilada s'ha de derivar el cas a la fiscalia o al jutjat. • Les nenes víctimes de l'ablació han de rebre el suport necessari per evitar dany físics o psicològics que se'n poder derivar i reparar-los.

⁴⁵ Des del món de la salut es distingeix entre la prevenció primària (eliminació de l'aparició de la malaltia abans que passi) la secundària (pretén detenir la malaltia o tractar de l'eliminació de la condició, abans que progressi d'una forma més greu) i la terciària (consisteix en la rehabilitació de la malaltia, que es produeix en les darreres fases de la malaltia, amb l'objectiu que la persona es reintegri a la societat).

Del risc social (art. 77)	<ul style="list-style-type: none"> Situacions que afecten conjunts de infants i adolescents de manera global, tant de caràcter territorial, cultural com social, en què concorren factors de risc que fan palesa que puguin resultar en el futur per judicats en el seu desenvolupament o benestar. <i>Plans d'intervenció social preventius i comunitaris:</i> aquestes situacions han de generar els plans, a desenvolupar en barris i entorns territorials en què es detecti gran concentració de situacions de desigualtat econòmica, escolar, cultural i d'indicadors de risc. <i>Programes integrals d'atenció als adolescents en risc i desavantatge social:</i> els han de desenvolupar l'Administració competent en infància i adolescència en coordinació amb els ens locals i els departaments de la Generalitat corresponents en entorns territorials que concentren desigualtats i situacions de conflicte social. Aquests programes han de comptar amb: <ul style="list-style-type: none"> Mesures extraordinàries de suport a l'escolarització i a la continuïtat formativa, treball de carrer, lleure, acompanyament a la formació i a la reinserció sociolaboral. Mesures socioeducatives intensives, com centres oberts i centres diürns.
De la desprotecció (art. 78)	<ul style="list-style-type: none"> Són les situacions en què concurrent indicadors o factors de risc que fan palesa la probabilitat que d'infant o l'adolescent que s'hi trobi resulti en el futur desatès en les seves necessitats bàsiques. Programes de suport familiar: s'han elaborar quan s'identifiquin els indicadors o factors de risc en un entorn familiar concret.
Víctimes d'abús sexual (art. 93)	<ul style="list-style-type: none"> Prevenió i detecció activa dels abusos sexuals als menors (prevenió primària i secundària) Promoure bones pràctiques de prevenió activa dels abusos i formació continuada als professionals de la xarxa social en prevenió i detecció.

Prevenió de salut	
Drets a la salut (art. 44)	<ul style="list-style-type: none"> Rebre actuacions preventives, amb l'objectiu de prevenir les malalties i les seves complicacions i disminuir l'exposició ma factors de risc per a la salut, disposar de vacunacions, cribratge neonatal i protocols de seguiment.
Situacions de risc per a la salut mental (art. 45)	<ul style="list-style-type: none"> Desenvolupament de programes adreçats a la prevenió de la salut mental infantil, des de la xarxa sanitària pública El departament competent en matèria de salut, d'acord amb el Pla director de salut mental, ha de posar en marxa els programes.
Prevenió educació	
Maltractaments (art.90)	<ul style="list-style-type: none"> Desenvolupament d'actuacions adreçades a la comunitat educativa que permetin prevenir i detectar els maltractaments, els comportaments violents, assetjament escolar i la violència masclista.
Prevenió secundària	
Victimització secundària (art. 87)	<ul style="list-style-type: none"> Els infants i els adolescents víctimes de maltractaments físics, psíquics o sexuals han de rebre protecció especial urgent i suport psicològic, educatiu i social, segons el que es requereixi en cada cas. Les administracions públiques s'han de coordinar amb la participació activa dels departaments i les administracions implicades per tal d'adoptar solucions immediates i evitar a les víctimes danys psicològics afegits. L'Administració de la Generalitat ha de posar els mitjans necessaris perquè les declaracions que efectuin evitin la confrontació visual amb la persona imputada i amb la intervenció del personal tècnic que transmeti les preguntes formulades, tot assegurant la pràctica de la prova anticipada establerta . En el període d'investigació o instrucció d'un cas, s'ha de procurar que no es facin dobles exploracions i que no es repeteixin les recollides de mostres.

b) Tipus de prevenió i competències dels ens locals

b.1) Prevenció general

La Llei d'infància estableix amb caràcter general que els *administracions públiques* han d'actuar preventivament per tal que els infants o adolescents "que pateixen o han patit" alguna de les problemàtiques assenyalades a l'article 74.1 no es trobin en desavantatge social pel fet que llurs carències no hagin estat ateses i compensades adequadament (art. 74. 2). Aquesta disposició inclou clarament la prevenció secundària, ja que es refereix als supòsits en que no s'ha pogut impedir la situació a protegir (maltractament, explotació, etc.).

Pel que fa a les competències, de forma genèrica encarrega a les *administracions públiques* l'establiment de programes d'informació i sensibilització adreçades a prevenir àmpliament, cercant la col·laboració ciutadana i la iniciativa privada, totes les problemàtiques socials que afecten a la població infantil i juvenil (art. 75). Considerem que en ambdós preceptes, i també en el cas de la prevenció de l'ablació,⁴⁶ es refereix a totes les administracions i, per tant, també als ens locals. Els ens locals han de tenir un enfocament preventiu en totes les actuacions i polítiques relacionades amb la infància i l'adolescència i han d'incloure programes de detecció i de prevenció, així com activitats informatives sobre la realitat d'aquest col·lectiu, així com accions de sensibilització per aconseguir la complicitat cívica. No obstant, com es veurà tot seguit, aquesta Llei atribueix de forma clara la competència de les intervencions socials preventives als ens locals (art. 80); es tracta d'una competència forta, que és clau per a garantir els drets i oportunitats dels infants i adolescents que exigirà els màxims esforços de les àrees locals implicades.

b.2) Prevenció dels risc social

Per tal de prevenir els casos del risc social, com ja s'ha comentat, la Llei d'infància estableix dos instruments:

- els plans d'intervenció social preventius i comunitaris
- els programes integrals d'atenció als adolescents en risc i desavantatge social (art. 77).

En relació al primer, la Llei no concreta les competències per a l'elaboració, però sí que remarca el seu caràcter territorial (barris o entorns territorials), transversal (desigualtat econòmica, escolar, cultural) i preferent per a impulsar polítiques de prevenció del risc social. Per tant, sembla clar que aquests plans d'intervenció social preventius i comunitaris tenen una base territorial, que afecta directament al món local i a les esmentades competències establertes a l'article 80.

D'altra banda, aquesta Llei assigna a l'Administració competent en infància i adolescència competència per a desenvolupar programes integrals d'atenció als adolescents en risc i desavantatge social, especificant que ho ha de fer en coordinació amb els ens locals i els departaments de la Generalitat corresponents. Tampoc en aquest cas especifica gaire, però sí que explicita que, en el desenvolupament, s'ha de coordinar amb els ens locals. Considerem que, per les raons exposades a l'apartat anterior, els ens locals han de participar en l'elaboració d'aquests programes, exercint un paper destacat l'àmbit educatiu local, al costat dels serveis socials i altres àrees locals.

⁴⁶ Amb l'excepció de la personació en els procediments penals per a perseguir extraterritorialment la pràctica de l'ablació o la mutilació genital femenina, que la Llei d'infància atribueix a l'Administració de la Generalitat.

b.3) Prevenció de la desprotecció

Es tracta de cobrir les necessitats bàsiques per evitar la desprotecció infantil. El concepte de necessitats bàsiques és complex, però s'inclou a nivell internacional,⁴⁷ a banda del necessari per a la subsistència, l'accés a l'educació. Per tant, els *programes de suport familiar* haurien d'incloure diferents aspectes, econòmics, psicològics i també els relacionats amb l'educació, en sentit ampli. Aquest article tampoc tracta de les competències, però atès que es refereix a un "entorn familiar concret" afecta als ciutadans del territori local i es tracta d'una intervenció social preventiva que correspon als ens locals, especialment des de serveis socials, però amb la col·laboració de l'àrea d'educació.

b.4) Intervencions socials preventives

L'article 80 de la Llei d'infància que s'ha esmentat reiteradament, estableix textualment que "*les competències de les intervencions socials preventives són dels ens locals en que s'identifica la situació, sens perjudici que la major amplitud de la incidència de la situació exigeix la coordinació amb altres administracions*" i que podríem afegir i "*altres àrees del mateix ens local*", com podria ser en aquest cas entre les àrees locals de serveis socials,⁴⁸ l'educació i la salut.

3.3.2 Actuacions en matèria de promoció

a) Concepte

La *promoció*, segons el preàmbul de la Llei d'infància, és el conjunt d'actuacions socials que es desenvolupen "encara que res vagi evidentment malament", perquè obeeixen a objectius de millora social i responen a anhels o aspiracions col·lectius, particularment als d'un benestar personal i social més gran. Aquesta definició de promoció està lligada a la de prevenció que hem vist abans. La Llei d'infància empra sovint aquest terme en el seu text, tot i que ho fa en diferents sentits.

El primer article de l'esmentada Llei utilitza en sentit genèric aquest terme quan assenyala que el seu objecte és la *promoció* del benestar personal i social dels infants i de les actuacions de prevenció, atenció, protecció i participació. En el segon apartat es refereix concretament a *activitats de promoció* dels drets i benestar dels infants i adolescents i a les activitats per atendre'ls i protegir-los en les situacions de risc i desemparament.

També utilitza aquest mot per referir-se a les *entitats* que intervenen en la *promoció* i protecció dels infants i adolescents que s'han de consultar amb caràcter previ per a l'aprovació del pla d'atenció integral a infants i adolescents (art. 21). Així mateix l'empra per a les *activitats* de les administracions i institucions i al referir-se a la promoció i sensibilització *ciutadana*, com a equivalent a informació i prevenció. Finalment, s'hi refereix també al tractar del dret a la salut dels infants i adolescents, com a promoció de la *salut* i promoció d'una sexualitat responsable (art. 44. 2, a) i f)).

b) Competències i àmbits d'actuació

Si relacionem les activitats de promoció de la Llei d'infància amb les competències que s'atribueixen als ens locals en l'àmbit educatiu –especialment als municipis, com s'ha

⁴⁷ Veure: Convenció sobre els Drets dels Infants, ONU, 1989, arts. 27 i 28. Declaració Mundial sobre Educació per a Tots: Satisfacció de les Necessitats Bàsiques d'Aprenentatge. Conferència Mundial, UNESCO. 1990

⁴⁸ Segons la Llei de serveis socials es farà en els corresponents nivells, a través dels serveis socials bàsics i els serveis socials especialitzats, ja que els hi assigna com a funció "acomplir les actuacions preventives" (arts. 17, f i 19, d).

vist-, sembla que afecten a les funcions relacionades amb el primer cycle d'educació infantil, la realització d'activitats extraescolars, el foment de la implicació dels agents territorials i socials en el compromís educatiu de tota la societat, el suport a les famílies o els programes de promoció dirigits a alumnes de famílies d'immigrants o transeünts; així mateix, els ens locals han de coordinar les activitats de promoció dels serveis socials i els educatius. S'ha de recordar que moltes d'aquestes competències són en participació en les funcions que corresponen a l'Administració de la Generalitat i, per tant, s'hauran d'exercir coordinadament.

3.3.3 Actuacions en matèria de protecció

a) Concepte

La definició del preàmbul de la Llei defineix la *protecció* com el conjunt d'actuacions socials reservades per a "quan les coses van malament", quan el desenvolupament integral de l'infant o l'adolescent sembla clar que resulta seriosament afectat, en vista dels coneixements científics actuals. Una de les seves conseqüències jurídiques és la declaració de desemparament.

L'article primer ja assenyala com un dels objectius de la Llei la protecció dels infants i adolescents, a fi de garantir l'exercici de llurs drets, l'assumpció de llurs responsabilitats i l'assoliment de llur desenvolupament integral. L'obligació de vetllar pel respecte dels esmentats drets és una responsabilitat de la família, de tota la ciutadania i, molt particularment, de totes els poders públics (art. 3,1) i, més concretament, pel que fa a la protecció, estableix que correspon a les administracions públiques (art 5.3.3). Quan aquesta norma regula els drets, fa contínues referències a la protecció des de diferents punts de vista: contra els maltractaments (art. 8); protecció de l'infant a través de la família (art. 12);⁴⁹ prioritat pressupostària a la protecció (art. 15); la protecció en la planificació (art. 21); coordinació de les actuacions públiques de protecció i facilitar informació (art. 24); protecció dels infants i adolescents i responsabilitat de la criança i formació (art. 37); protecció de la salut (art. 44).

b) Tipus de protecció i competències

La Llei d'infància dedica dos Títols específics a tractar de la protecció. El Títol IV que es refereix a la protecció pública relativa als maltractaments i el Títol V dedicat a la protecció dels infants i adolescents en situació de risc o desemparament. A continuació s'analitza el contingut i el règim competencial de cadascun dels tipus de protecció.

b.1) Protecció maltractaments

A la taula 5 es recull una síntesi dels preceptes de la Llei d'infància referents a la protecció dels infants i adolescents davant de determinades situacions de maltractament (arts. 81-86). Hi ha algunes qüestions que semblen afectar a totes les administracions i, per tant, també a les locals, com els programes de detecció de maltractaments (la Generalitat "ha de donar suport als programes que desenvolupin els ens locals", art. 84), prendre les mesures necessàries de protecció, la recuperació i la inserció social dels infants i adolescents que han estat víctimes de maltractaments, prioritzant la permanència en un entorn familiar lliure de violència. També han d'actuar

⁴⁹ Article 12. Respecte i suport a les responsabilitats parentals. 1. Els pares i les mares tenen responsabilitats comunes en l'educació i el desenvolupament dels fills menors d'edat. Les polítiques d'atenció i protecció dels infants i els adolescents han d'incloure les actuacions necessàries per a l'efectivitat de llurs drets, tenint en compte que el benestar dels infants i els adolescents està íntimament relacionat amb el de llurs famílies. 2. Els poders públics han de proporcionar la protecció i l'assistència necessàries a les famílies perquè puguin assumir plenament llurs responsabilitats.

de manera coordinada i donar caràcter urgent i dispensar el suport psicològic, educatiu i social als adolescents víctimes de maltractament, així com evitar qualsevol tipus de victimització secundària.

Taula 5. Protecció pública relativa als maltractaments

Protecció efectiva (art. 81)	Els poders públics han de prendre totes les mesures necessàries per a protegir els infants i els adolescents de qualsevol forma de maltractament i, especialment, de qualsevol forma de violència física, psíquica o sexual.
Atenció (art. 82)	Els poders públics han de prendre totes les mesures necessàries per a promoure la recuperació física i psicològica i la inserció social dels infants o els adolescents que han estat víctimes de maltractament
Plans de col·laboració (art. 83. 1)	L'Administració de la Generalitat ha d'elaborar plans de col·laboració que garanteixin l'ordenació de les seves actuacions en la prevenció, l'assistència i la persecució del maltractament Aquesta col·laboració ha d'implicar les administracions sanitàries i educatives, l'Administració de justícia, les forces i cossos de seguretat i els serveis socials.
Protocols (art. 83.2-5)	Per al desenvolupament dels plans de col·laboració, el departament competent en infància i adolescència ha de promoure l'establiment de protocols , que seran aprovats per acord de Govern.
Priorització (art. 84)	De les mesures de protecció administratives o judicials que permetin la permanència de l'infant o l'adolescent en un entorn familiar lliure de violència i l'allunyament de la persona maltractadora.
Tractament de la informació (art. 85)	El departament competent en matèria d'infància i adolescència vetllar per un tractament adequat dels mitjans de comunicació , pel respecte per la intimitat de les víctimes i promoure l'elaboració d'un manual d'estil pels tractament adequat de les informacions.
Registre unificat de maltractaments infantils (art. 86)	<ul style="list-style-type: none"> • Es gestionat pel departament competent en matèria de protecció. • Centralitza tota la informació i integra totes les notificacions. • S'ha d'incorporar dins el sistema d'informació i gestió en infància i adolescència.
Protecció davant la victimització secundària (art. 87)	<ul style="list-style-type: none"> • Els infants i adolescents víctimes de maltractaments han de rebre protecció especial urgent i suport psicològic, educatiu i social. • Les administracions Públiques s'han de coordinar amb la participació activa del departament i administracions implicades per tal d'adoptar solucions immediates i d'evitar mals afegits. • L'Administració de la Generalitat ha de posar mitjans necessaris per evitar la confrontació visual, disposar de personal tècnic que transmeti les preguntes i assegurar la pràctica de la prova anticipada. • En la investigació i instrucció cal evitar dobles exploracions, repetició de recollides de mostres.
Mossos d'Esquadra (art. 88)	<ul style="list-style-type: none"> • Prestar atenció específica als infants i adolescents víctimes de maltractaments. • Disposar de la formació i la capacitació adequades.
Protecció en l'àmbit de la salut (art. 89)	<ul style="list-style-type: none"> • Han de rebre una atenció especial de caràcter sanitari urgent. • Les administracions públiques han d'establir actuacions dels professionals sanitaris per a la detecció precoç dels maltractaments i la coordinació dels serveis sanitaris i els de serveis socials. • Desenvolupar programes de sensibilització i formació al personal sanitari.
Protecció en l'àmbit de l'educació (art. 90)	<ul style="list-style-type: none"> • Les administracions públiques han d'impulsar actuacions a la comunitat educativa que permetin prevenir, detectar i eradicar els maltractaments, comportaments violents, assetjament escolar i violència masclista. • Els dissenys curriculars i els programes educatius han de promoure

	l'educació en igualtat d'oportunitats i de gènere, respecte i tolerància i el coneixement dels drets de la infància.	
Serveis públics especialitzats	D'atenció immediata (art. 92)	Mitjançant recursos telefònics i telemàtics El departament competent en matèria de protecció de la infància i l'adolescència ha de donar resposta efectiva, en coordinació amb els diferents serveis, departaments i administracions
	D'atenció especialitzada (art. 93)	Per als infants i adolescents víctimes d'abús sexual L'Administració de la Generalitat, per mitjà del departament competent en infància i adolescència ha de crear un servei d'atenció especialitzada per la prevenció i detecció activa dels abusos sexuals i formació dels professionals.
Foment de la detecció (art. 94)	L'Administració de la Generalitat, per mitjà del departament competent en infància i adolescència, ha de donar suport als programes que desenvolupin els ens locals, per tal d'oferir informació, atenció, assessorament psicològic i jurídic i acompanyament.	
Violència masclista (art. 93)	La Generalitat, per mitjà del departament competent de la xarxa de recursos de violència masclista, té l'obligació de desenvolupar l'atenció especialitzada adreçada a infants i adolescents que conviuen en situacions de violència masclista en l'àmbit familiar, d'acord amb la normativa vigent. ⁵⁰	
Prioritats a serveis i programes	Situacions (art. 96)	Que determinen l'accés prioritari: Sentència, resolució administrativa, informe serveis especialitzats, qualsevol altre que declari l'existència de violència
	Serveis i programes (art. 97)	<ul style="list-style-type: none"> • Prioritaris • Serveis salut mental infantil i juvenil i assistència psicològica i jurídica • Serveis públics d'escola bressol • Programes formació ocupacional, d'inserció laboral i en relació a l'emprenedoria. • Programes de transició a la vida adulta i autonomia personal i ajuts i mesures per a l'accés a l'habitatge • Serveis públics especialitzats de serveis socials

Així mateix, aquesta Llei es refereix a diferents instruments de general utilització, com els *plans de col·laboració* i *protocols* que elabora l'Administració de la Generalitat⁵¹ (art.83) i que implica també, entre d'altres, a les administracions locals educatives⁵² i de serveis socials. També crea el *registre unificat de maltractaments infantils* que ha de rebre totes les notificacions de maltractaments detectats per qualsevol servei, departament o administració i, per tant, també des de la local.

La llei regula específicament per la seva importància la protecció en l'àmbit de la salut i de l'educació. En l'educació ho centra en dos aspectes: el primer s'adreça a impulsar actuacions adreçades al conjunt de la comunitat educativa, per tal de prevenir, detectar i eradicar els maltractaments, comportaments violents, assetjament escolar i violència masclista i, el segon, a què els dissenys curriculars i programes educatius promoguin l'educació en igualtat d'oportunitats i de gènere, respecte i tolerància i el coneixement dels drets de la infància. Es considera que en ambdós casos afecten a l'àmbit educatiu local –especialment al municipal- ja que d'acord amb les

⁵⁰ Llei 5/2008, del 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista.

⁵¹ Considerem que un dels aspectes més positius dels protocols és la *participació* de totes les institucions i agents implicats i la *negociació* i *consens* de les actuacions.

⁵² "Sovint el lloc de l'Administració local apareix diluït entre altres sectors i agents de l'educació, com una part integrant més de la comunitat educativa. L'article 19 de la Llei distingeix entre comunitat educativa de centre o comunitat escolar, en la que inclou la representació municipal, i la comunitat educativa, en la que hi té present més genèricament els ens locals". Plandiura, R. (2009). La Llei d'Educació... op. Cit, p. 15.

competències assignades a l'article 159 de la Llei d'educació i que, com a part de la comunitat educativa, ha de preveure també mecanismes per tal de prevenir, detectar i eradicar els maltractaments. Pel que fa al primer cycle d'educació infantil, tot i el desplegament restrictiu de les competències estatutàries⁵³ que assigna al Govern la regulació d'aquest cycle, es considera que s'emmarca en les polítiques més globals d'atenció a la infància i les famílies,⁵⁴ i, per tant, les programacions dels ens locals han de promoure la igualtat d'oportunitats, el respecte i la tolerància, així com divulgar els drets de la infància. Nogensmenys, ha d'establir, si s'escau, la prioritat pels nens víctimes de maltractament per a l'accés a les escoles bressol o a altres serveis i programes dels ens locals, previstos a l'article 97.

b.2) Aspectes comuns a les situacions de risc i desemparament

A les taules 6 i 7 s'han sintetitzat els elements comuns d'ambdues situacions que generen la protecció i les específiques de les situacions de risc, respectivament.

Taula 6. Protecció pública relativa als maltractaments

Protecció efectiva (art. 81)	Els poders públics han de prendre totes les mesures necessàries per a protegir els infants i els adolescents de qualsevol forma de maltractament i, especialment, de qualsevol forma de violència física, psíquica o sexual.
Atenció (art. 82)	Els poders públics han de prendre totes les mesures necessàries per a promoure la recuperació física i psicològica i la inserció social dels infants o els adolescents que han estat víctimes de maltractament
Plans de col·laboració (art. 83. 1)	L'Administració de la Generalitat ha d'elaborar plans de col·laboració que garanteixin l'ordenació de les seves actuacions en la prevenció, l'assistència i la persecució del maltractament Aquesta col·laboració ha d'implicar les administracions sanitàries i educatives, l'Administració de justícia, les forces i cossos de seguretat i els serveis socials.
Protocols (art. 83.2-5)	Per al desenvolupament dels plans de col·laboració, el departament competent en infància i adolescència ha de promoure l'establiment de protocols , que seran aprovats per acord de Govern
Priorització (art. 84)	De les mesures de protecció administratives o judicials que permetin la permanència de l'infant o l'adolescent en un entorn familiar lliure de violència i l'allunyament de la persona maltractadora.
Tractament de la informació (art. 85)	El departament competent en matèria d'infància i adolescència vetllar per un tractament adequat dels mitjans de comunicació , pel respecte per la intimitat de les víctimes i promoure l'elaboració d'un manual d'estil pels tractament adequat de les informacions.
Registre unificat de maltractaments infantils (art. 86)	<ul style="list-style-type: none"> • Es gestionat pel departament competent en matèria de protecció. • Centralitza tota la informació i integra totes les notificacions. • S'ha d'incorporar dins el sistema d'informació i gestió en infància i adolescència.

⁵³ "... l'Estatut establia com a competències pròpies dels poders locals la planificació, l'ordenació i la gestió de l'educació infantil i que la Llei limitava les competències a la gestió de l'admissió d'alumnes..."
Plandiura, R. (2009). La Llei d'Educació..., op. cit, p. 36.

⁵⁴ Ídem, p. 37.

Protecció davant la victimització secundària (art. 87)	<ul style="list-style-type: none"> • Els infants i adolescents víctimes de maltractaments han de rebre protecció especial urgent i suport psicològic, educatiu i social. • Les administracions Públiques s'han de coordinar amb la participació activa del departament i administracions implicades per tal d'adoptar solucions immediates i d'evitar mals afegits. • L'Administració de la Generalitat ha de posar mitjans necessaris per evitar la confrontació visual, disposar de personal tècnic que transmeti les preguntes i assegurar la pràctica de la prova anticipada. • En la investigació i instrucció cal evitar dobles exploracions, repetició de recollides de mostres. 	
Mossos d'Esquadra (art. 88)	<ul style="list-style-type: none"> • Prestar atenció específica als infants i adolescents víctimes de maltractaments. • Disposar de la formació i la capacitat adequades. 	
Protecció en l'àmbit de la salut (art. 89)	<ul style="list-style-type: none"> • Han de rebre una atenció especial de caràcter sanitari urgent. • Les administracions públiques han d'establir actuacions dels professionals sanitaris per a la detecció precoç dels maltractaments i la coordinació dels serveis sanitaris i els de serveis socials. • Desenvolupar programes de sensibilització i formació al personal sanitari. 	
Protecció en l'àmbit de l'educació (art. 90)	<ul style="list-style-type: none"> • Les administracions públiques han d'impulsar actuacions a la comunitat educativa que permetin prevenir, detectar i eradicar els maltractaments, comportaments violents, assetjament escolar i violència masclista. • Els dissenys curriculars i els programes educatius han de promoure l'educació en igualtat d'oportunitats i de gènere, respecte i tolerància i el coneixement dels drets de la infància. 	
Serveis públics especialitzats	D'atenció immediata (art. 92)	Mitjançant recursos telefònics i telemàtics El departament competent en matèria de protecció de la infància i l'adolescència ha de donar resposta efectiva, en coordinació amb els diferents serveis, departaments i administracions
	D'atenció especialitzada (art. 93)	Per als infants i adolescents víctimes d'abús sexual L'Administració de la Generalitat, per mitjà del departament competent en infància i adolescència ha de crear un servei d'atenció especialitzada per la prevenció i detecció activa dels abusos sexuals i formació dels professionals.
Foment de la detecció (art. 94)	L'Administració de la Generalitat, per mitjà del departament competent en infància i adolescència, ha de donar suport als programes que desenvolupin els ens locals, per tal d'oferir informació, atenció, assessorament psicològic i jurídic i acompanyament.	
Violència masclista (art. 93)	La Generalitat, per mitjà del departament competent de la xarxa de recursos de violència masclista, té l'obligació de desenvolupar l'atenció especialitzada adreçada a infants i adolescents que conviuen en situacions de violència masclista en l'àmbit familiar, d'acord amb la normativa vigent. ⁵⁵	

⁵⁵ Llei 5/2008, del 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista.

Prioritats a serveis i programes	Situacions (art. 96)	Que determinen l'accés prioritari: Sentència, resolució administrativa, informe serveis especialitzats, qualsevol altre que declari l'existència de violència
	Serveis i programes (art. 97)	<ul style="list-style-type: none"> • Prioritaris • Serveis salut mental infantil i juvenil i assistència psicològica i jurídica • Serveis públics d'escola bressol • Programes formació ocupacional, d'inserció laboral i en relació a l'emprenedoria. • Programes de transició a la vida adulta i autonomia personal i ajuts i mesures per a l'accés a l'habitatge • Serveis públics especialitzats de serveis socials

Taula 7. Protecció de les situacions de risc

Definició i concepte (art. 102)	És la situació en què el desenvolupament i el benestar de l'infant o l'adolescent es veuen limitats o perjudicats per qualsevol circumstància personal, social o familiar, sempre que per a la protecció efectiva de l'infant o l'adolescent no calgui la separació del nucli familiar.	
Intervenció dels serveis socials (art. 103)	Bàsics	<p>Han de valorar l'existència d'una situació de risc i promoure, si escau, les mesures i els recursos d'atenció social i educativa que permetin disminuir o eliminar la situació de risc cercant la col·laboració dels progenitors o dels titulars de la tutela o de la guarda.</p> <p>Han de designar un professional de referència, per a cada cas, al qual correspon avaluar-ne la situació i fer-ne el seguiment posterior.</p> <p>Si el risc és greu i amb la intervenció dels serveis socials bàsics no s'aconsegueix disminuir o controlar la situació de risc, els dits serveis han d'elevat l'informe amb la valoració de la situació de risc que persisteix, el resultat de la intervenció i la proposta de mesures que considerin oportunes als serveis socials especialitzats en infància i adolescència.</p>
	Especialitzats	Atenent l'informe i les mesures d'atenció proposades, han de completar l'estudi i han d'elaborar un compromís socioeducatiu adreçat als progenitors o als titulars de la tutela i orientat a la superació del risc que envolta l'infant o l'adolescent, el qual ha de contenir la descripció i l'acreditació de la situació de risc, la seva avaluació i la concreció de les mesures que s'aplicaran des dels serveis socials bàsics o des d'altres serveis especialitzats per a la superació de la situació perjudicial.
	Compromís socioeducatiu	Abans de signar-lo amb els progenitors, tutors o guardadors, cal haver escoltat l'adolescent, en tot cas, i l'infant, si té prou coneixement.
	Col·laboració Progenitors, tutors, cuidadors	Si no s'obté la col·laboració dels progenitors, tutors o guardadors, o si es neguen a participar en l'execució de les mesures acordades i això comporta un perill per al desenvolupament o benestar personal de l'infant o l'adolescent, o si en el transcurs de la intervenció es dona qualsevol altra situació de desemparament, els serveis especialitzats d'atenció als infants i als adolescents han d'elaborar l'informe proposta i elevar-lo al departament competent perquè incoï el procediment de desemparament corresponent.
Mesures d'atenció social i educativa (art. 104)	Es poden establir les següents: <ol style="list-style-type: none"> 1. L'orientació, l'assessorament i l'ajut a la família. 2. La intervenció familiar mitjançant l'establiment de programes socioeducatius per als progenitors, tutors o guardadors amb la finalitat que assoleixin capacitats i estratègies alternatives per a la cura i l'educació de llurs fills o de l'infant o l'adolescent tutelat. 3. L'acompanyament de l'infant o l'adolescent als centres educatius o a altres activitats, i el suport psicològic o els ajuts a l'estudi. 4. L'ajut a domicili. 	

	<ol style="list-style-type: none"> 5. L'atenció en centre obert i altres serveis socioeducatius. 6. L'atenció sanitària, que inclogui la intervenció psicoterapèutica o el tractament familiar, tant per als progenitors, tutors o guardadors, com per a l'infant o l'adolescent. 7. Els programes formatius per a adolescents que han abandonat el sistema escolar. 8. L'assistència personal per als progenitors, tutors i guardadors amb diversitat funcional que els permeti assumir llurs obligacions d'atenció i cura dels infants i els adolescents. 9. L'assistència personal per als infants i els adolescents amb diversitat funcional que els permeti superar la situació de risc. 10. Qualsevol altra mesura de caràcter social i educatiu que contribueixi a la desaparició de la situació de risc.
--	--

Com s'assenyala en el preàmbul de la Llei "Aquí és on es troben algunes de les novetats més importants". Efectivament, s'opta per un model de protecció nou en què la declaració de desemparament ja no és l'únic títol que habilita els poders públics per a la intervenció protectora, sinó que aquella declaració es reserva per a quan calgui separar l'infant o l'adolescent del seu nucli familiar o, el que és el mateix, per als casos més greus de desprotecció. Per això es configura un sistema descentralitzat de protecció, que es fonamenta en la distinció entre les situacions de desemparament i les de risc, mantenint la competència de la Generalitat quan es tracta d'infants o adolescents desemparats i atribuint-la als ens locals si afecta infants o adolescents en situació de risc". L'element clau que separa ambdues situacions, a més de la gravetat de la situació, és si cal o no separar-lo del nucli familiar. Aquest canvi té conseqüències importants per als ens locals, ja que les situacions de risc són, a partir d'ara, de la seva competència/responsabilitat.

Una altra qüestió que afecta als ens locals és la referent als deures de comunicació, intervenció i denúncia, ja que han d'intervenir en les situacions següents:

- Rebre, a través dels serveis socials, les comunicacions dels ciutadans que posen en coneixement una situació de desemparament.
- Intervenir quan algun dels seus professionals –que tenen l'obligació d'intervenir- té coneixement de la situació de desemparament, d'acord amb els protocols específics i en col·laboració i coordinació amb l'òrgan competent en matèria de protecció.
- Trametre a l'òrgan competent en matèria de protecció la informació i documentació elaborada pels professionals que calgui per valorar la situació.
- Comunicar o denunciar, si escau, els fets als cossos i forces de seguretat, al Ministeri Fiscal o a l'autoritat judicial.

Les persones que intervinguin en els expedients estan obligades a guardar secret de la informació.

b.3) Protecció en situacions de risc

La Llei d'infància defineix la situació de risc i concreta els supòsits en què es dona. En relació a les competències, malgrat que el preàmbul de la Llei assenyala que en aquestes situacions correspon als ens locals i els obliga a intervenir si detecta una situació de risc en el seu territori, el text de la Llei d'infància supedita l'exercici al contingut de la Llei i el seu desenvolupament, així com a la legislació de serveis socials. Segons la Llei de serveis socials, als municipis els correspon el compliment de les funcions pròpies dels serveis socials bàsics (art. 31.1, e) i les comarques substitueixen els municipis de menys de 20.000 habitants en la titularitat de les competències pròpies dels serveis socials bàsics que aquest municipis no estiguin en condicions d'assumir directament o mancomunadament (art. 31.2). En quan als serveis socials

especialitzats, que ocupen un lloc destacat, segons la Llei de serveis socials, en la protecció de situacions de risc de la infància i adolescència (art. 103, 4 i 6) no són pas una competència pròpia dels ens locals, ja se li assigna simplement la *promoció* d'aquests serveis (art. 31.1, f i 32, d), quan, en canvi, sí que atribueix al departament competent en matèria de serveis socials, la competència de “crear, mantenir, avaluar i gestionar centres serveis i recursos, equipaments, projectes i programes relatius a serveis socials especialitats” (art. 29, e)).

Entre les accions que han activar els serveis socials bàsics, segons la Llei de serveis socials, esmenta els recursos educatius (“tractament social o socioeducatiu”, art. 17.7), que considerem que s’hauria de fer mitjançant l’educador social del propi equip i/o amb la col·laboració de l’àrea educativa del mateix ens local.

Quan el risc sigui greu i la intervenció dels serveis socials bàsics es mostri insuficient, els serveis socials bàsics elevaran informe als serveis socials especialitzats que elaboraran un *compromís socioeducatiu* adreçats als progenitors, tutors o guardadors.

Entre les mesures possibles a adoptar trobem, l’orientació, l’assessorament i l’ajut a la família, la intervenció familiar mitjançant l’establiment de programes socioeducatius, l’acompanyament de l’infant o l’adolescent als centres educatius o a altres activitats, els ajuts a l’estudi, l’atenció en serveis socioeducatius o els programes formatius per a adolescents que han abandonat el sistema escolar. És evident, per tant, el component educatiu de les actuacions i mesures, en les que sembla convenient la participació de l’àrea d’educació en coordinació amb els serveis socials.

b.4) Protecció en situacions de desemparament

La Llei d’infància també defineix la situació de desemparament, concreta les situacions que es dona i detalla els aspectes procedimentals per a la declaració d’aquesta situació (veure taula 8). En aquest cas la competència en la protecció sobre els infants i els adolescents desemparats correspon a l’Administració de la Generalitat que l’exerceix mitjançant el departament que té atribuïda aquesta competència.

Les mesures que es poden adoptar segons la llei són de tipus assistencial, educatiu o terapèutic. Sempre que sigui possible tenen preferència les d’acolliment familiar davant de les d’internament i sempre el més a prop possible del seu domicili, llevat que no li sigui beneficiós.

La Llei d’infància també es refereix als suports posteriors a la majoria d’edat, mitjançant mesures assistencials i programes, i a la responsabilitat penal dels menors.

Les competències directes en aquest cas corresponen a l’Administració de la Generalitat, a través del departament competent; tanmateix, els ens locals han d’intervenir en les situacions esmentades en els aspectes comuns a les situacions de risc i desemparament, comentades abans.

Taula 8. Protecció dels infants i els adolescents desemparats

Concepte desemparament (art. 105)	Es consideren desemparats els infants o els adolescents que es troben en una situació de fet en què els manquen els elements bàsics per al desenvolupament integral de la personalitat , sempre que per a llur protecció efectiva calgui aplicar una mesura que impliqui la separació del nucli familiar.
Aspectes procedimentals	<ol style="list-style-type: none"> 1. Procediment normal (106) 2. Procediment simplificat (107) 3. Notificació (108) 4. Efectes de la declaració (109) 5. Mesures cautelars (110)

	<ol style="list-style-type: none"> 6. Atenció immediata i transitòria en famílies acollidores d'urgència o en centres d'acolliment (111) 7. Auxili judicial i policial (112) 8. Règim de recursos (113) 9. Acumulació processal (114) 10. Canvi de circumstàncies (115) 11. Règim de relació de visites (116) 12. Informació a l'infant o l'adolescent desemparats (117) 13. Procurador dels infants i adolescents (118) 						
Guarda protectora (119)	<p>Els progenitors o els tutors, si concorren circumstàncies greus i alienes a llur voluntat que els impedeixen complir temporalment les funcions de guarda, poden sol·licitar al departament competent en matèria de protecció dels infants i els adolescents que assumeixi la guarda de l'infant o l'adolescent mentre es mantingui aquella situació.</p> <p>La resolució administrativa de guarda ha de determinar l'obligació dels progenitors o altres parents de contribuir al sosteniment de l'infant o l'adolescent en els termes que s'estableixin reglamentàriament.</p>						
Mesures de protecció (art. 120)	<p>Les mesures que cal adoptar poden ésser les següents:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. L'acolliment familiar simple per una persona o una família que pugui suplir, temporalment, el nucli familiar natural (arts. 125-130) b. L'acolliment familiar permanent (arts. 125-130) c. L'acolliment familiar en unitat convivencial d'acció educativa (art. 131) d. L'acolliment en un centre públic o concertat (art. 132-145) e. L'acolliment preadoptiu (147-150) f. Les mesures de transició a la vida adulta i a l'autonomia personal (146) g. Qualsevol altra mesura de tipus assistencial, educatiu o terapèutic aconsellable, d'acord amb les circumstàncies de l'infant o l'adolescent. <p>Les mesures d'acolliment familiar, sempre que sigui possible, tenen preferència respecte de les que comporten l'internament del menor en un centre públic o concertat.</p> <p>L'infant o l'adolescent per a la protecció del qual és necessària l'aplicació de la mesura d'acolliment en família aliena o en centre té dret a ésser acollit al més a prop possible del seu domicili, llevat que no li sigui beneficiós.</p>						
	<table border="1"> <tr> <td>Aspectes procedimentals</td> <td> Procediment per a l'adopció de mesures (art. 121) Revisió i modificació (122) Impugnació (art. 123) Extinció (art. 124) </td> </tr> </table>	Aspectes procedimentals	Procediment per a l'adopció de mesures (art. 121) Revisió i modificació (122) Impugnació (art. 123) Extinció (art. 124)				
Aspectes procedimentals	Procediment per a l'adopció de mesures (art. 121) Revisió i modificació (122) Impugnació (art. 123) Extinció (art. 124)						
Suport posterior	<table border="1"> <tr> <td>Mesures assistencials (art. 151)</td> <td> Assolida la majoria d'edat, l'emancipació o l'habilitació d'edat, s'extingeixen les mesures de protecció. L'organisme competent de la Generalitat pot disposar les mesures assistencials que consideri necessàries, mitjançant resolució motivada i amb el consentiment de la persona interessada o, si manca el consentiment, si es tracta d'un presumpte o una presumpta incapaç, mitjançant autorització judicial. </td> </tr> <tr> <td>Programes de suport (art. 152)</td> <td> A l'emancipació i a l'autonomia personal dels joves extutelats i en situació de risc per a promoure la igualtat d'oportunitats, mitjançant el <i>programa d'autonomia personal</i>. </td> </tr> </table>	Mesures assistencials (art. 151)	Assolida la majoria d'edat, l'emancipació o l'habilitació d'edat, s'extingeixen les mesures de protecció. L'organisme competent de la Generalitat pot disposar les mesures assistencials que consideri necessàries, mitjançant resolució motivada i amb el consentiment de la persona interessada o, si manca el consentiment, si es tracta d'un presumpte o una presumpta incapaç, mitjançant autorització judicial.	Programes de suport (art. 152)	A l'emancipació i a l'autonomia personal dels joves extutelats i en situació de risc per a promoure la igualtat d'oportunitats, mitjançant el <i>programa d'autonomia personal</i> .		
	Mesures assistencials (art. 151)	Assolida la majoria d'edat, l'emancipació o l'habilitació d'edat, s'extingeixen les mesures de protecció. L'organisme competent de la Generalitat pot disposar les mesures assistencials que consideri necessàries, mitjançant resolució motivada i amb el consentiment de la persona interessada o, si manca el consentiment, si es tracta d'un presumpte o una presumpta incapaç, mitjançant autorització judicial.					
Programes de suport (art. 152)	A l'emancipació i a l'autonomia personal dels joves extutelats i en situació de risc per a promoure la igualtat d'oportunitats, mitjançant el <i>programa d'autonomia personal</i> .						
Responsabilitat penal del menor (art. 153 a 155)	<table border="1"> <tr> <td>Coordinació inter-administrativa</td> <td>Entre els sistemes de protecció i el judicial per assegurar la major efectivitat de l'acció</td> </tr> <tr> <td>Menors de 14 anys</td> <td>El departament competent en matèria de protecció dels infants i els adolescents, aquest ha de valorar la possibilitat que existeixi una situació de risc o desemparament i, si escau, ha de derivar o incoar el procediment corresponent i la possibilitat d'efectuar una activitat mediatra amb la víctima.</td> </tr> <tr> <td>Majors de 14 anys</td> <td>Quan el Ministeri Fiscal o el Jutjat de Menors trametin el testimoni de particulars per fets comesos per majors de catorze anys al departament competent en matèria de protecció dels infants i els adolescents, aquest ha de valorar la possibilitat que hi hagi una situació de risc o desemparament i, si escau, ha de derivar o incoar el procediment corresponent.</td> </tr> </table>	Coordinació inter-administrativa	Entre els sistemes de protecció i el judicial per assegurar la major efectivitat de l'acció	Menors de 14 anys	El departament competent en matèria de protecció dels infants i els adolescents, aquest ha de valorar la possibilitat que existeixi una situació de risc o desemparament i, si escau, ha de derivar o incoar el procediment corresponent i la possibilitat d'efectuar una activitat mediatra amb la víctima.	Majors de 14 anys	Quan el Ministeri Fiscal o el Jutjat de Menors trametin el testimoni de particulars per fets comesos per majors de catorze anys al departament competent en matèria de protecció dels infants i els adolescents, aquest ha de valorar la possibilitat que hi hagi una situació de risc o desemparament i, si escau, ha de derivar o incoar el procediment corresponent.
	Coordinació inter-administrativa	Entre els sistemes de protecció i el judicial per assegurar la major efectivitat de l'acció					
	Menors de 14 anys	El departament competent en matèria de protecció dels infants i els adolescents, aquest ha de valorar la possibilitat que existeixi una situació de risc o desemparament i, si escau, ha de derivar o incoar el procediment corresponent i la possibilitat d'efectuar una activitat mediatra amb la víctima.					
Majors de 14 anys	Quan el Ministeri Fiscal o el Jutjat de Menors trametin el testimoni de particulars per fets comesos per majors de catorze anys al departament competent en matèria de protecció dels infants i els adolescents, aquest ha de valorar la possibilitat que hi hagi una situació de risc o desemparament i, si escau, ha de derivar o incoar el procediment corresponent.						

3.3.4 Actuacions en matèria de participació

a) Concepte

La Llei d'infància atorga un lloc destacat a la participació. El preàmbul de la Llei considera que la *participació* de l'infant o l'adolescent en tot el que l'afecta és el que en configurarà l'estatus de ciutadà i, per això, considera inimaginable el disseny de polítiques públiques en qualsevol àmbit elaborat d'esquena al col·lectiu afectat. Com veurem, aquesta Llei, a més de referir-se al dret de participació, crea d'òrgans de participació per tal que els infants i els adolescents puguin participar activament en la vida pública.

L'article primer de l'esmentada Llei, assenyala com un dels objectius les actuacions de participació dirigides a garantir als infants i adolescents l'exercici dels seus drets, l'assumpció de les seves responsabilitats i l'assoliment del seu desenvolupament, per això fixa el marc en què s'ha de dur a terme les activitats de participació. En conseqüència, les *administracions públiques* –totes- han de facilitar canals de participació adequats, d'acord amb el que estableix aquesta Llei i la normativa sectorial aplicable (art. 3).

La Llei d'infància contempla la participació com a principi i dret. Entre els principis rectors la Llei d'infància inclou el de ciutadania activa (art. 11) que inclou dos mandats als poders públics. El primer estableix que ha de promoure el dret dels infants o adolescents a participar activament en la construcció d'una societat més justa, solidària i democràtica. El segon es refereix al foment de la solidaritat i la sensibilitat social per tal d'incrementar la participació social dels infants i els adolescents, a la generació d'espais socials nous que dinamitzin la participació d'aquest sector de la població i afavoreixin la convivència i la integració social en el àmbit veïnal i local. Aquesta Llei també regula específicament el dret de participació dels infants i adolescents (art. 34) en els nuclis de convivència més immediats i en la vida socials, cultural, artística i recreativa de llur entorn, per això, els poders públics han d'oferir oportunitats perquè s'incorporin progressivament a la ciutadania activa i establir procediments destinats a recollir les seves opinions amb relació a les polítiques, les normes, els projectes, els programes o les decisions que els afecten.

Tracta específicament d'aquest dret referit als infants i adolescents que es troben amb limitacions o barreres a la participació, en l'àmbit del benestar i l'educació. Es refereix als que tenen alguna discapacitat i al seu dret a la igualtat d'oportunitats i a una participació activa en la comunitat (art. 42), així com a la integració social dels immigrants (art.43). En l'àmbit educatiu es refereix al dret a l'escola inclusiva (art. 42.1).

D'altra banda, concreta la participació en dos àmbits rellevants per als ens locals: l'espai urbà i les zones i equipaments educatius. A l'espai urbà estableix que les administracions públiques han de fomentar que es considerin les necessitats específiques dels infants i els adolescents en la concepció dels espais urbans, mitjançant els consells de participació territorial dels infants i els adolescents (art. 55.5, a). En les zones i equipaments assenyala que en el disseny i la configuració d'aquests espais, els ajuntaments han d'escoltar l'opinió i fer possible la participació activa dels infants i els adolescents mitjançant els consells de participació territorial (art. 56.2).

Tots aquests principis relacionats amb la participació de la infància i l'adolescència, afecten especialment al món local, al que la pròpia Llei hi fa alguna referència directa, ja que sembla l'àmbit idoni per exercir aquest dret. Per això, el mandat als poders públics considerem que es refereix especialment als ens locals, com es posa de relleu

si tenim en compte la configuració del dret que fa la Llei (afavoreixen la convivència i la integració social en el àmbit veïnal i local; participació en els nuclis de convivència més immediats i en la vida socials, cultural, artística i recreativa de llur entorn; recollir les seves opinions amb relació a les polítiques, les normes, els projectes, els programes o les decisions que els afecten; participació activa a la comunitat als que tenen alguna discapacitat i a la integració social dels immigrants; escola inclusiva; participar en la concepció de l'espai urbà i en les zones i equipaments educatius).

b) Òrgans de participació

La Llei crea⁵⁶ els *consells de participació territorial* i el *Consell Nacional dels Infants i Adolescents de Catalunya* (art. 27).

El Consell Nacional dels Infants i Adolescents de Catalunya depèn del departament competent en infància i adolescència.

Els consells de participació territorial han de ser creats per les administracions locals "per tal de donar als infants i adolescents l'oportunitat d'afavorir la convivència i la integració cultural en l'àmbit veïnal i local" (art. 27.1).

La Llei deixa a la via reglamentària la determinació de la composició i funcions, tot i que algunes, com s'ha vist, ja s'esmenten a la llei al tractar del dret de participació. Tanmateix, el Decret 202/2009, de 22 de desembre, dels òrgans de participació i de coordinació del Sistema Català de Serveis Socials, a l'article 15, que regula les Comissions Sectorials del Consell General de Serveis Socials, estableix que les comissions sectorials tracten de forma especialitzada sobre la planificació, la programació i l'ordenació de sectors concrets de serveis socials i que exerciran les funcions (que es detallen a l'article 15.4) a través dels espais estables de participació, entre els que inclou el Consell nacional d'infància. (art. 15.2, e). El Consell Nacional dels Infants i Adolescents de Catalunya que crea la Llei d'infància és posterior a l'esment Decret i té un caràcter transversal que sobrepassa els serveis socials, per això és dubtós que, malgrat la pràctica coincidència de denominació, es tracti del mateix; no obstant caldrà esperar al desenvolupament reglamentari per aclarir-ho.

Tot i que aquests òrgans ocupen un lloc central en la participació estructurada dels infants i adolescents, considerem que no l'hauria d'esgotar i es podrien obrir processos de participació.⁵⁷

c) Competències

Recopilant els preceptes analitzats es considera que els **ens locals** tenen en matèria de participació les competències següents:

- **Facilitar**, igual que altres administracions públiques, **canals de participació** adequats.
- Promoure el dret dels infants o adolescents a **participar activament** en la construcció d'una societat més justa, solidària i democràtica.
- **Fomentar la solidaritat i la sensibilitat social** per tal d'incrementar la participació social dels infants i els adolescents, la generació d'espais socials

⁵⁶ Abans de la Llei d'infància ja existien interessants experiències locals, denominades generalment Consell d'Infants, encara que també existiren la Audiència Pública i el Plenari de nens, nenes i adolescents. La Diputació de Barcelona coordina bona part d'aquestes experiències, a través de la Xarxa de projectes de participació infantil (<http://www.diba.cat/educacio/consell/index.asp>, 16.08.2010).

⁵⁷ Segons l'article 56.2 de la Llei de Serveis socials el procés de participació ha d'incloure, d'una manera integral, les tres fases següents: a) fase d'informació, b) fase de debat ciutadà, y c) fase de retorn.

nous que dinamitzin la participació d'aquest sector de la població i afavoreixin la convivència i la integració social en el àmbit veïnal i local.

- **Fer efectiu el dret de participació** dels infants i adolescents en els nuclis de convivència més immediats i en la vida socials, cultural, artística i recreativa de llur entorn, per això, els poders públics han d'oferir oportunitats perquè s'incorporin progressivament a la ciutadania activa.
- Establir procediments destinats a **recollir les seves opinions** en relació a les polítiques, les normes, els projectes, els programes o les decisions que els afecten.
- Contribuir a fer efectiu els drets dels infants i adolescents que es troben **limitacions o barreres a la participació**, en l'àmbit del benestar, garantint a la igualtat d'oportunitats i a una participació activa als que tenen alguna discapacitat, la integració social dels immigrants, i també en l'àmbit de l'educació

Fomentar que es considerin les necessitats específiques dels infants i els adolescents en la concepció dels espais urbans, mitjançant els consells de participació territorial dels infants i els adolescents i en les zones i equipaments assenyala que en el disseny i la configuració d'aquests espais, els ajuntaments **han d'escoltar l'opinió** i fer possible la participació activa dels infants i els adolescents mitjançant els consells de participació territorial.

- Participació en el Consell Nacional dels Infants i Adolescents de Catalunya.
- **Crear els consells de participació territorial.**

3.4 Mecanismes d'avaluació

3.4.1 Concepte i tipus

La Llei d'infància estableix, en primer lloc, l'avaluació com a principi rector ("Els poders públics, a partir dels estudis i els informes, han d'avaluar el resultat de les polítiques aplicades. Aquest estudis i informes tenen caràcter públic", art. 20) i després va desgranant la seva aplicació en diferents preceptes de la Llei:

- a) Interès superior dels infants i els adolescents. Les normes i polítiques han de ser avaluades des de la perspectiva dels infants i adolescents i amb la seva participació activa, per garantir que inclou els objectius i les accions pertinents per satisfer el seu interès superior (art. 5.2)
- b) Perspectiva del gènere. Els poders públics han d'introduir la perspectiva de gènere en el desenvolupament i l'avaluació de les mesures que adopten amb relació als infants i els adolescents, de manera que en totes les actuacions i tots els programes que els adrecen es tingui en compte que són nois i noies i que poden tenir necessitats iguals o específiques (art. 10.1).
- c) Perspectiva de la diversitat funcional. Els poders públics han d'introduir la perspectiva de la diversitat funcional en el desenvolupament i l'avaluació de les mesures que adopten amb relació als infants i els adolescents, de manera que en totes les actuacions i tots els programes que els adrecen es tinguin en compte les diferents maneres en què funciona llur cos i que poden tenir necessitats iguals o específiques (art. 10.2).

- d) De resultats. Les administracions públiques responsables han de dissenyar llur planificació de manera que els programes nous i els serveis adreçats a l'atenció social dels infants i adolescents, parcialment o totalment finançats per fons públics, incloguin l'avaluació de resultats (Disposició transitòria 1^a.1).
- e) L'avaluació de resultats s'ha d'anar incloent, en la mesura del possible, en tots els programes i serveis adreçats als infants i als adolescents que ja estiguin en funcionament a l'entrada en vigor d'aquesta llei (Disposició transitòria 1^a.3).
- f) De l'impacte. Si les característiques dels objectius o la magnitud dels fons públics implicats en un programa o servei són prou rellevants socialment, el Govern pot exigir també la inclusió d'una avaluació de l'impacte social (Disposició transitòria 1^a.2).

El Govern ha de fer una avaluació de l'impacte d'aquesta llei al cap de quatre anys de l'entrada en vigor (Disposició transitòria 1°, 4).

3.4.2 Competències

Si atenem al preàmbul de la Llei i examinem la formulació genèrica del principi d'avaluació semblen indicar que afecta a tots els poders públics i, per tant, també als ens locals. Això, exigeix preveure en les planificacions i programacions s'inclogui l'emissió rutinària dels estudis i informes pertinents per poder seguir i avaluar els diferents aspectes preceptuats.

Així, doncs, els programes i actuacions que portin a terme les administracions locals han avaluar els següents elements:

- Referits als subjectes:
 - L'interès superior dels infants i adolescents
 - La perspectiva del gènere i de la diversitat funcional
- De resultats
- De l'impacte social

3.5 Recopilació

Per finalitzar aquest anàlisi de la Llei d'infància es presenta una proposta referent a les competències que disposen els ens locals.

S'ha de recordar la complexitat del repartiment competencial i de les corresponents responsabilitats, ja que al tractar del tema s'ha de distingir entre dos elements que la componen: la *matèria* de la competència (que pot ser total o parcial, p.e., educació, salut, serveis socials, etc. o una part, com educació infantil, serveis socials bàsics) i les *funcions* que s'hi poden exercir (legislar, reglamentar, gestionar, inspeccionar, etc.). Segons les funcions que es puguin exercir se'n deriven diferents tipus de competències: exclusiva, compartida i executiva.⁵⁸ Per tant, en les competències que s'assenyalen a les taules 9 a 12 ens referim bàsicament a les matèries, en canvi, en el text de l'anàlisi de la Llei, quan ha estat possible, s'ha concretat amb més detall indicant les funcions. En termes generals, es pot dir que les competències locals fortes giren a l'entorn del binomi "prevenció-risc", que inclou la prevenció primària i secundària i el risc que no sigui greu o, en altres paraules, que es pugui assumir des del nivell bàsic local.

⁵⁸ Veure definicions als articles 110, 111 i 112 de l'EAC.

D'altra banda, tot i que ens hem referit a les polítiques educatives, moltes de les competències corresponen a l'ens local en general i, per tant, s'ha d'exercir en coordinació i col·laboració amb altres àrees locals, i, en molts casos, de l'Administració de la Generalitat. Per tant, a les taules es reflexa una primera aproximació, que hauria de servir per poder contrastar amb els projectes i actuacions actuals i poder, en el seu cas, detectar possibles llacunes en l'exercici de les competències.

Taula 9. Competències dels ens locals en matèries relacionades amb les polítiques educatives a Catalunya

Estatut d'Autonomia	Llei vegueries	Llei d'Educació
<p>Governos locals. Competències pròpies en:</p> <p>La planificació, l'ordenació i la gestió de l'educació infantil i la participació en el procés de matriculació en els centres públics i concertats del terme municipal, el manteniment i l'aprofitament, fora de l'horari escolar, dels centres públics i el calendari escolar</p> <p>Altres matèries relacionades:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Urbanisme • Serveis bàsics a la comunitat • Equipaments municipals • Seguretat activitats en espais públics i en locals de concurrència pública • Protecció del medi ambient i desenvolupament sostenible • Equipaments esportius i de lleure • Atenció a les persones, dels serveis social bàsics, acolliment dels immigrants <p>Vegueries: govern local supramunicipal i organització dels servis territorials de la generalitat</p> <p>Comarques: gestió de competències i serveis</p> <p>Altres ens supramunicipals: àrees metropolitanes i associació voluntària de municipis</p>	<p>Consell de vegueries</p> <ul style="list-style-type: none"> • Coordinar els serveis municipals entre ells per garantir la prestació integral i adequada dels serveis en tota la demarcació veguerial. • Prestar assistència i cooperació jurídica, econòmica i tècnica als municipis, especialment als que tenen menys capacitat econòmica i de gestió, seguint criteris d'equilibri territorial. • Prestar serveis públics de caràcter supracomarcal. • Prestar serveis per encàrrec de gestió o per delegació dels ens locals. • Fomentar els interessos propis de la vegueria. • Les altres atribuïdes expressament per les lleis. <p>Competències en matèria de cooperació local:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prestar orientació i assessorament jurídic, econòmic i tècnic als ens locals • Coordinar els serveis municipals per garantir-ne la prestació integral i adequada en tota la demarcació veguerial • Planificar i executar infraestructures generals, obres i equipaments d'interès veguerial, amb participació dels ens locals en la gestió • Organitzar la formació contínua del personal de les administracions locals i dels càrrecs electes, en coordinació amb l'Escola d'Administració Pública de Catalunya • Aprovar els plans de cooperació veguerials 	<p>Competències ens locals</p> <ul style="list-style-type: none"> • Primer cicle d'educació infantil: crear, organitzar i gestionar centres públics, procediment i barems d'admissió. • Activitats extraescolars: establiment de mesures que permetin als centres portar a terme activitats extraescolars i la coordinació d'aquestes activitats. • Educació en el lleure: activitats que es poden articular entre el centre educatiu i els ens locals. • Elaboració de plans i programes socioeducatius • Implicació dels agents territorials i socials: formació professional i la coordinació amb l'entorn territorial i empresarial, i el foment de la implicació dels agents territorials i socials. • Vigilància del compliment de l'escolarització obligatòria. • Avaluació: aplicació dels programes d'avaluació i el coneixement dels resultats. • Immigració: programes dirigits a alumnes de famílies d'immigrants o transeünts. • Suport a les famílies: col·laboració amb les associacions de mares i pares d'alumnes per a estimular i donar suport a les famílies en el compromís amb el procés educatiu dels fills. • Coordinació serveis socials i educatius: amb l'objectiu de vetllar per l'interès superior de l'infant. • Compliment de la Llei: vetllar pel compliment d'aquesta llei i de la normativa que la desplega.
	<p>Llei Àrea metropolitana</p> <p>Desenvolupament econòmic i social i cohesió social i territorial</p>	

Taula 10. Competències relacionades amb els drets i deures

Llei d'infància	
RELACIONATS AMB ELS DRETS I DEURES	
Drets i llibertats civils i polítics	En la programació i realització d'actuacions i projectes educatius, ha de preveure els mecanismes i controls que garanteixin l'efectivitat de l'exercici dels esmentats drets i llibertats.
Drets en l'àmbit familiar	<ul style="list-style-type: none"> • Vetllar per la protecció dels infants i adolescents en cas de mal ús de la potestat parental, tutelar o de guàrdia. • Vetllar perquè els pares, tutors o guardadors disposin de les oportunitats i dels mitjans d'informació i formació adequats per ajudar-los a complir les responsabilitats. • Posar especial atenció en les necessitats dels infants i adolescents de famílies monoparentals i famílies menys desfavorides o en situació de pobresa. • Algunes d'aquestes activitats s'hauran de fer en col·laboració amb el departament de serveis socials municipal
Benestar material i personal	<ul style="list-style-type: none"> • Discapacitat: col·laboració i reforç de l'escola inclusiva, la realització d'activitats que potenciïn la vida social, relacional i participativa d'aquest col·lectiu i totes aquelles adreçades a evitar qualsevol tipus de discriminació. • Immigració: contribuir a fer efectius els drets dels infants i adolescents immigrants mitjançant els serveis de primera acollida i activitats d'informació i escolta, així de totes aquelles altres les que fomentin la integració.
Salut	Col·laboració i suport, des de la vessant pedagògica, amb l'àmbit de la salut per a contribuir a fer efectius els drets.
Educació	<ul style="list-style-type: none"> • Escolarització en la franja dels 0-3 anys • Promoure serveis educatius (especialment per a infants de 0.3 anys) compatibles amb la vida personal, familiar i laboral. • Suport en programes relacions amb infants i joves amb discapacitat i immigrants • Col·laborar en la detecció, prevenció i actuació en casos de risc, desemparament, no escolarització o absentisme i abandó escolar, mitjançant l'acció coordinada als altres departaments, i les actuacions per evitar-ho.
En l'àmbit social	<ul style="list-style-type: none"> • Adoptar mesures que assegurin la participació efectiva en les decisions ciutadanes • Estableixin accions per a la divulgació i sensibilització dels drets del col·lectiu d'infants i adolescents • Cercar la implicació ciutadana en la prevenció, la detecció de casos de vulneració dels drets i la denúncia dels maltractaments, així com en la resolució de les seves necessitats i problemàtiques.
Medi ambient i espai urbà	Col·laborar amb altres departaments en funcions relacionades amb els aspectes següents: <ul style="list-style-type: none"> • Programes formatius, divulgatius i de conscienciació i per a l'ús responsable i sostenible del medi rural, recursos naturals i adquisició d'hàbits positius per a la conservació del medi ambient. • Organització de visites i itineraris programats per a conèixer l'entorn. • Activitats de formació i divulgació del dret a gaudir de l'entorn urbà i del deure de respectar-lo, així com d'altres adreçades a conèixer la seva ciutat, poble i/o barri. • Disseny d'entorns segurs per al desenvolupament i autonomia. • Intervenir, a través dels consells de participació territorial, en la concepció dels espais urbans i zones recreatives. • Col·laborar en el disseny d'àmbits i accessos segurs i adequats, i en l'eliminació de barreres que limitin la participació. • Col·laborar en el disseny d'espais i zones recreatives públiques idònies per als infants i adolescents, d'acord amb la seva edat, discapacitat física, psíquica o sensorial.
Educació en el lleure i practica de l'esport	<ul style="list-style-type: none"> • Garantir la vessant educativa en els programes municipals o comarcals de lleure i esport que es portin a terme, així com els valors cívics i del joc com element pedagògic pel creixement i maduració i de l'esport com ha hàbit de salut. • Foment de l'educació en el lleure i l'activitat física i esportiva, així com a la igualtat d'accés. • - Donar suport a la xarxa d'entitats locals d'educació en el lleure
Publicitat i mitjans de comunicació social i espectacles	Funcions de control del compliment en el seu territori, els que siguin titulars de mitjans de comunicació han de complir aquests preceptes.

Taula 11. Competències relacionades amb les actuacions

Llei d'infància		
ACTUACIONS		
Prevenició	General	<p>Totes les administracions públiques, també la local, han de:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Establir en totes actuacions i polítiques un enfocament preventiu • Incloure programes de detecció i de prevenció, així com activitats informatives sobre la realitat d'aquest col·lectiu i de sensibilització - d'establir de programes d'informació i sensibilització adreçades a prevenir, cercant la col·laboració ciutadana i la iniciativa privada, totes les problemàtiques socials que afecten a aquest col·lectiu per aconseguir la complicitat cívica. • Prevenció de l'ablació
	Risc social	<ul style="list-style-type: none"> • Plans d'intervenció social preventius i comunitaris: veure intervencions socials • Programes integrals d'atenció als adolescents en risc i desavantatge social : participació en l'elaboració i el desenvolupament
	Desprotecció	Participació dels ens locals per a cobrir les necessitats bàsiques: es tracta d'una intervenció social preventiva que correspon als ens locals, especialment des de serveis socials, però amb la col·laboració de l'àrea d'educació.
	Intervencions socials preventives	La intervencions socials preventives correspon als ens locals (serveis socials, educació, etc.) en què s'identifica la situació, sens perjudici que la major amplitud de la incidència de la situació exigeix la coordinació amb altres administracions"
Promoció		<ul style="list-style-type: none"> • Del primer cicle d'educació infantil, la realització d'activitats extraescolars, el foment de la implicació dels agents territorials i socials en el compromís educatiu de tota la societat, el suport a les famílies o els programes de promoció dirigits a alumnes de famílies d'immigrants o transeünts. • Coordinar les activitats de promoció dels serveis socials i els educatius. • Moltes d'aquestes competències són en participació en les funcions que corresponen a l'Administració de la Generalitat i, per tant, s'hauran d'exercir coordinadament.
Protecció	Maltractaments	<ul style="list-style-type: none"> • Totes les administracions, incloses les locals: programes de detecció de maltractaments (la Generalitat ha de donar suport als programes que desenvolupin els ajuntaments), prendre les mesures necessàries de protecció, la recuperació i la inserció social dels infants i adolescents que han estat víctimes de maltractaments, prioritant la permanència en un entorn familiar lliure de violència. També han d'actuar de manera coordinada i donar caràcter urgent i dispensar el suport psicològic, educatiu i social als adolescents víctimes de maltractament, així com evitar qualsevol tipus de victimització secundària. • Utilització dels instruments previstos per la Llei: plans de col·laboració i protocols que elabora l'Administració de la Generalitat i que implica també, entre d'altres, a les administracions locals educatives i de serveis socials i el <i>Registre unificat de maltractaments infantils</i> • En l'àmbit educatiu local (especialment el municipal) : prevenir, detectar i eradicar els maltractaments. Pel que fa al primer cicle d'educació infantil, les programacions dels ens locals han de promoure la igualtat d'oportunitats, el respecte i la tolerància, així com divulgar els drets de la infància. Establir, si s'escau, la prioritat pels nens víctimes de maltractament per a l'accés a les escoles bressol o a altres serveis i programes dels ens locals.

Protecció	Situacions	Generals	<p>Deures de comunicació, intervenció i denúncia. Els ens locals han d'intervenir en les situacions següents:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rebre, a través dels serveis socials, les comunicacions dels ciutadans que posen en coneixement una situació de desemparament. • Intervenir quan algun dels seus professionals té coneixement de la situació de desemparament. • Trametre a l'òrgan competent la informació i documentació que calgui per valorar la situació. • Fer guardar el secret de la informació al personal que intervinguin en els expedients. • Comunicar o denunciar, si escau, els fets als cossos i forces de seguretat, al Ministeri Fiscal o a l'autoritat judicial.
		Risc	<p>Competència Administracions locals:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A través dels serveis socials amb la col·laboració de l'àrea educativa • En casos de risc greu i insuficiència de la intervenció dels serveis socials bàsics: elevaran informe als serveis socials especialitzats que elaboraran un <i>compromís socioeducatiu</i> adreçats als progenitors, tutors o guardadors. • Tan per l'elaboració del compromís com per l'establiment de les mesures s'hauria d'estructurar la col·laboració i coordinació interna de l'àrea d'educació amb la de serveis socials.
		Desemparament	<p>Competència a l'Administració de la Generalitat, que l'exerceix mitjançant el departament competent. La preferència per les mesures d'acolliment familiar i el principi de romandre el més a prop possible del seu domicili fa que la col·laboració local sigui imprescindible.</p>
Participació	<ul style="list-style-type: none"> • Participar en el Consell Nacional dels Infants i Adolescents de Catalunya. • Crear els consells de participació territorial i facilitar altres canals i processos de participació adequats. • Promoure el dret dels infants o adolescents a participar activament en la construcció d'una societat més justa, solidària i democràtica. • Fomentar la solidaritat i la sensibilitat social per tal d'incrementar la participació social dels infants i els adolescents, la generació d'espais socials nous que dinamitzin la participació d'aquest sector de la població i afavoreixin la convivència i la integració social en el àmbit veïnal i local. • Fer efectiu el dret de participació els nuclis de convivència més immediats i en la vida socials, cultural, artística i recreativa de llur entorn, per això, els poders públics han d'oferir oportunitats perquè s'incorporin progressivament a la ciutadania activa • Establir procediments destinats a recollir les seves opinions amb relació a les polítiques, les normes, els projectes, els programes o les decisions que els afecten. • Contribuir a fer efectiu els drets dels infants i adolescents que es troben limitacions o barreres a la participació, en l'àmbit del benestar, garantint a la igualtat d'oportunitats i a una participació activa als que tenen alguna discapacitat, i la integració social dels immigrants, i en l'àmbit de l'educació . • Fomentar que es considerin les necessitats específiques dels infants i els adolescents en la concepció dels espais urbans, mitjançant els consells de participació territorial dels infants i els adolescents i en les zones i equipaments assenyalats que en el disseny i la configuració d'aquests espais, els ajuntaments han d'escoltar l'opinió i fer possible la participació activa dels infants i els adolescents mitjançant els consells de participació territorial. 		

Taula 12. Competències bàsiques generals

Llei d'infància	
ACTUACIONS	
Finançament	<ul style="list-style-type: none"> • Pel compliment de les competències que corresponen als ens locals els pressupostos corresponents han de ser prioritaris i s'han de conceptuar com a garantits els serveis i prestacions locals per a aquest col·lectiu; així mateix, ha d'incloure els programes i serveis l'avaluació dels resultats i de l'impacte. • Per al desenvolupament d'aquestes competències han de signar convenis amb l'Administració de la Generalitat per promoure els plans recursos, serveis i programes que preveu la norma, alguns molt relacionats amb els aspectes educatius.
Planificació	<ul style="list-style-type: none"> • Els ens locals han d'estar presents en l'elaboració del pla integral d'infància i l'adolescència i en el pla integral de salut mental dels infants i adolescents. • Han de participar en el procés d'elaboració del mapa de recursos i serveis, a través dels seus representants en el Consell General de Serveis Socials i/o dels sectorials, en els termes establerts pel Decret 202/2009, de 22 de desembre, dels òrgans de participació i de coordinació del Sistema Català de Serveis - Poden planificar també en el seu àmbit territorial, mitjançant plans locals. • En els programes i plans preventius, pel seu caràcter eminentment territorial, el paper dels ens locals haurà de ser rellevant. • Provisió de recursos: amb la col·laboració de la Generalitat, han de promoure recursos i serveis preventius, serveis residencials i d'acolliment i poden subscriure acords i convenis de col·laboració, especialment amb entitats socials i comunitàries que actuen en zones desfavorides. • El planejament urbanístic municipal ha de tenir en compte les previsions dels plans d'actuació local de serveis socials i han d'oferir sòl o habitatges dotacionals o altres mitjans per l'emplaçament dels recursos.
Coordinació	<ul style="list-style-type: none"> • Participar en la coordinació dels serveis i el treball en xarxa. • Participar en les taules territorials d'infància en la planificació i coordinació de caràcter transversal. • La manca d'una divisió territorial comuna als àmbits de benestar i la multiplicitat d'òrgans existents dificulta la planificació i coordinació
Avaluació	<ul style="list-style-type: none"> • Establir sistemes d'avaluació dels projectes, serveis i actuacions que realitzin en l'àmbit de la infància i l'adolescència mitjançant l'avaluació dels següents elements: • Referits als subjectes: <ul style="list-style-type: none"> -L'interès superior dels infants i adolescents -La perspectiva del gènere i de la diversitat funcional • De resultats • De l'impacte social

4 Conclusions i propostes

Per tal de poder contrastar els resultats de l'estudi sobre l'**Impacte de la Llei dels drets i les oportunitats en la infància o l'adolescència en les polítiques educatives locals** l'Àrea d'Educació de la Diputació de Barcelona va convocar una Jornada de treball el dia 30 de novembre de 2010 que va aplegar un conjunt de professionals i experts de la Diputació de Barcelona i d'alguns dels ajuntaments que s'havien destacat en els àmbits estudiats, amb la finalitat d'analitzar conjuntament l'impacte que la nova llei pot tenir en el món local i configurar algunes conclusions i propostes de cara a l'acció futura⁵⁹.

La sessió es va estructurar a partir d'una presentació inicial de la Llei i tres blocs de reflexió i debat a l'entorn de la **planificació**, la **coordinació**, la **participació** i les **actuacions**.

Tot seguit, es sintetitzen els principals temes tractats, els anàlisi i reflexions efectuades i les conclusions i propostes a què es varen arribar.

4.1 Planificació i coordinació

Tal i com s'ha deixat palès en l'estudi, la Llei 14/2010, de 27 de maig, de drets i oportunitats en la infància i adolescència (en endavant Llei d'infància) configura la planificació sota els eixos definits en el **Pla d'atenció integral a Infants i Adolescents** i assigna a les **Taules d'infància** -les territorials i la nacional- la coordinació, l'impuls i la promoció de les polítiques d'infància. El pla s'acaba d'aprovar i les taules encara no han estat reglamentades.

Es considera que en relació a la **configuració territorial**, seria desitjable que, tant l'esmentat pla com el desplegament de les taules territorials, es portés a terme tenint en compte **les divisions territorials d'altres sistemes de benestar social** de

⁵⁹ A l'esmentada trobada varen participar les següents persones:

- Salvador Avià. Coordinador de l'Àrea social i cultura de l'Ajuntament de Badia del Vallès
- Ester Cruz. Tècnica d'educació. Ajuntament de Granollers
- Isabel Carrillo. Tècnica d'educació. Ajuntament de Sabadell
- Dolors Fernández. Tècnica d'educació. Ajuntament de Martorell
- Ramon Álvarez. Assessor de l'Àrea d'Educació. Diputació de Barcelona
- Montserrat Roig. Assessora de l'Àrea d'Educació. Diputació de Barcelona
- Roser Roca. Cap del Servei de Suport Municipal. Gerència de serveis educatius. Àrea d'Educació. Diputació de Barcelona
- Carme Bosch. Cap de secció de programes educatius. Gerència de serveis educatius. Àrea d'Educació. Diputació de Barcelona
- Felisa Bravo. Directora del programa d'acompanyament a l'escolaritat. Gerència de serveis educatius. Àrea d'Educació. Diputació de Barcelona
- Josep Colomer. Tècnic d'educació. Gerència de serveis educatius. Àrea d'Educació. Diputació de Barcelona
- Elena Chaki. Tècnica d'educació. Gerència de serveis educatius. Àrea d'Educació. Diputació de Barcelona
- Marta Pucurull. Tècnica d'educació. Gerència de serveis educatius. Àrea d'Educació. Diputació de Barcelona
- Toni Vilà. Professor de la Universitat de Girona

Catalunya, com per exemple, salut o educació. En aquest sentit, es pensa que una manera d'amortir les disfuncions que provoca aquesta multiplicitat de divisions, seria la d'utilització d'una **única unitat territorial** per a la planificació dels diferents sectors en el territori. Aquesta mesura facilitaria una planificació i actuació **coordinada i transversal** entre els propis agents locals que finalment acaben desplegant la majoria d'actuacions.

Al fil d'aquest plantejament, no es pot obviar que en aquests darrers tres anys s'han aprovat a Catalunya **tres lleis bàsiques en l'àmbit del benestar social**: en l'àmbit de l'**educació** (Llei 12/2002, de 10 de juliol, d'educació), dels **serveis socials** (Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de serveis socials) i de la **salut** (Llei 18/2009, de 22 d'octubre, de salut pública), a més de la llei transversal que comentem referent a la **infància** (Llei 14/2010, de 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència). Es pensa que aquests àmbits són cabdals en qualsevol actuació de promoció, prevenció i protecció que es vulgui portar a terme en l'àmbit de la infància i l'adolescència. Suposaria perdre una gran oportunitat no poder fer una lectura paral·lela i integrada de les esmentades lleis que ens portés a trobar punts de connexió entre elles per tal de **planificar de forma transversal i conjunta amb el territori**.

D'altra banda, en relació a la **planificació**, comptem també amb multiplicitat de plans, per exemple els **plans educatius d'entorn**, els **plans de joventut**, els **projectes educatius de ciutat**, els **plans d'inclusió social** o els **plans de serveis socials** entre altres. S'ha de considerar que tots els plans i les actuacions que se'n deriven (per exemple les xarxes) aterren al territori local i és quan es posa en evidència la necessitat de **simplificar, racionalitzar i integrar-los** en àmbits planificadors més amplis, com els dels **serveis a les persones**.

Sobre les **demarcacions territorials**, es comenta, a títol d'exemple, com la legislació sanitària fonamenta les seves estructures en les **àrees de salut**, amb els CAP i els seus Equips d'Atenció Primària i els sectors sanitaris de Salut Pública. Per la seva banda, la Llei de serveis socials estableix les **àrees bàsiques de serveis socials** per prestar els serveis socials bàsics i els **àmbits territorials de prestació dels serveis socials especialitzats** i a educació es posa en marxa l'experiència de les **zones educatives** previstes a la LEC. Els criteris que s'han utilitzat per a configurar els esmentats àmbits han estat diversos, de forma que trobem zones que tenen com a àmbit territorial la comarca, d'altres vegades la zona és configurada per un únic municipi i finalment, en altres casos, les zones suposen la unificació de diversos municipis que fins al moment mai havien planificat de manera conjunta. Davant d'aquesta situació, el grup posa de relleu la conveniència d'**unificar aquestes divisions territorials** per poder establir una planificació i actuacions conjuntes, per així crear sinèrgies que contribueixin a rendibilitat esforços en la creació d'estructures més properes.

La posada en marxa de totes aquestes eines legals exigeix una gran inversió en temps i recursos. El fet de reconèixer la seva existència i proporcionar un espai per a promoure el seu **funcionament de forma coordinada** incrementarà les possibilitats d'èxit de qualsevol projecte en el territori.

Pel que fa a la **coordinació territorial**, l'eina clau són les **taules territorials**, que es considera que seria convenient distingir les funcions adreçades a la **planificació** i

priorització accions en el territori i de les de caràcter més **operatiu**, amb l'objectiu d'implementar les actuacions prèviament definides.

Així mateix, es considera imprescindible que siguin taules **interdisciplinars**, en les que participin, tal i com sembla indicar la Llei, els responsables en educació, salut, seguretat, treball, joventut i altres àmbits que puguin estar implicats. Som conscients que la millora de les condicions de desenvolupament de la infància i l'adolescència només es podrà aconseguir si **treballen tots coordinadament**, en la mateixa **direcció** i sota els mateixos **criteris**. En aquest sentit les **Xarxes de professionals per a la Petita Infància** són una bona pràctica.

En relació al desenvolupament de la norma, el grup considera que seria desitjable que es tingués en compte l'existència d'**estructures de gestió** -tant formals com informals- que des de fa anys s'estan **experimentant de forma continuada des del món local i social** en la lluita pels drets i la promoció del desenvolupament i benestar de l'infant i l'adolescent. Per exemple, les **xarxes locals d'infància integrades** que estan presents des de fa temps en alguns municipis de la província de Barcelona poden ser un bon exemple d'aquestes **bones pràctiques** de treball transversal entre tots els agents implicats en la infància i adolescència.

4.2 Participació

Un dels **principis-drets** més potents de la nova llei és sens dubte la **participació** dels infants i adolescents en totes les qüestions que els afectin individualment i col·lectivament i en totes aquelles que creguin que haurien d'incidir com a ciutadans o ciutadanes. Tanmateix, el grup considera que la participació infantil només té sentit si es configura des de la seva **funció educadora**.

Els **projectes de participació infantil** porten implícits una sèrie d'aprenentatges, com els relacionats amb la constitució i funcionament d'un ajuntament, el joc democràtic, les eines i criteris per al debat, el dret a la informació i a la seva difusió o sobre les eines i mitjans de comunicació. Tanmateix, es considera que un dels aspectes fonamentals dels processos de participació infantil és l'**educació en valors**.

Dels diversos **models d'educació en valors** que hi ha, els participants coincideixen a concebre-la com un procés mitjançant el qual cada persona s'implica en la **construcció sociocultural** de la seva personalitat moral. L'educació moral pretén que les noies i nois desenvolupin una intel·ligència moral i interioritzin una cultura moral que els permeti viure de manera justa, solidària i feliç.

En aquest sentit, és significatiu com alguns ajuntaments inclouen aquest projecte de participació en el catàleg d'activitats d'Aprenentatge - Servei (ApS) que es defineix com un aprenentatge -que es pot fer a qualsevol edat i a qualsevol procés educatiu, tant d'educació formal com no formal- que reverteix en un servei a la comunitat. És a dir, es tracta l'**educació com a procés de transformació**, no només **personal**, sinó, també, **social**.

La finalitat dels consells de participació territorial d'infants i adolescents hauria de respondre doncs a un **procés educatiu dels infants**, en el que s'aprèn a saber escoltar i a saber donar respostes, però també suposa un **procés educatiu del**

propi ajuntament en el que s'aprèn que s'han de donar **respostes argumentades** de qualsevol proposta que es presenti. Aquests consells, per tant, tenen unes funcions ben singulars i pròpies que no es poden equiparar amb els establerts per als adults.

En definitiva, educar en el joc democràtic persegueix augmentar les competències dels infants a l'hora de **pensar i argumentar**, desenvolupar l'esperit **crític**, assolir **responsabilitat** amb els afers col·lectius, capacitat de compromís i exercir el rol de representant.

D'altra banda, es considera que el **procés educatiu** que es porta a terme des de **consells de participació territorial d'infants** hauria d'estar relacionat amb el que s'estableix a l'escola perquè sinó després no es tenen les eines per a que aquest procés pugui tenir una major incidència. Segons el punt de vista dels participants, seria aconsellable que no es constituís cap consell d'infants que no vingués d'un **procés educatiu previ a l'escola** i d'un **treball conjunt amb les famílies**.

Per tant, es considera que les accions en lloc de la constitució d'òrgans, s'ha de centrar l'atenció en la construcció de **processos participatius**. La participació ciutadana ha de ser vista com un **procés educatiu**, on tots aprenem a participar en el afers de la comunitat sobre la base de respectar certs valors, principis i regles del joc. Aquesta **dimensió educativa dels processos participatius** és encara més accentuada quan ens referim a la població infantil del poble o la ciutat.

Així mateix, es considera que un altre dels elements que enriqueix els consells i que caldria potenciar seria el fet de configurar-lo com un **procés d'aprenentatge vinculat al territori**, on els infants tenen la possibilitat de poder **implicar-se en la transformació de la seva pròpia realitat**, que els hi és propera i està al seu abast. Així, quan els infants participen en la construcció del seu municipi, aquest canvia, es transforma, es fa més democràtic, humà, accessible, acollidor i amable. Per tant, aquests consells territorials són diferents dels d'abast nacional més llunyà de la seva realitat, i, per això, possiblement hauria de tenir un paper diferent.

D'altra banda, es pensa que s'hauria de promocionar la participació des de la **representació col·lectiva**. Cal aprendre que ser representant implica un **compromís d'escoltar i informar** al col·lectiu, i no defensar únicament opinions personals. Per tant, cal **habilitar els canals, mitjans i recursos** necessaris de participació per a que aquesta representativitat sigui realment efectiva.

En quant a la **regulació de la composició i funcionament dels consells** territorials, es pensa que hauria de ser molt flexible per tal de possibilitar l'establiment per part dels **governos locals d'una varietat de consells** ancorats a la realitat social del territori, ja que les experiències actuals mostren l'èxit d'aquesta diversitat. Cada municipi, doncs, ha de poder dissenyar la fórmula que millor s'apropi a les seves necessitats, sense trobar-se limitat per condicionants que no siguin els estrictament imprescindibles. En conseqüència, es podria establir una **regulació de continguts mínims i que cada govern local, en l'àmbit de la seva autonomia i potestat d'autoorganització, adapti** la formació del consell de participació a la seva pròpia realitat.

4.3 Actuacions

La Llei per aconseguir l'efectivitat dels drets i oportunitats dels infants preveu diverses actuacions -a més de la participació esmentada- en **prevenció**, **promoció**, **atenció** i **protecció**. Per portar-ho a terme seria convenient que a cada zona territorial hi hagués un **Pla Integral d'Actuació**, ja que tant la **promoció com la prevenció són àmbits en els quals el món local** i especialment l'àmbit **educatiu** té un ampli recorregut. De fet, els ens locals estan portant a terme moltes actuacions de promoció que es desenvolupen "encara que res vagi malament", i d'altres actuacions de prevenció encaminades a preservar les situacions que són perjudicials per al seu desenvolupament integral o per al seu benestar. En aquest sentit, totes les actuacions que s'insereixen dins de les **polítiques d'acompanyament**, ja sigui a les famílies, a l'escola o a fora escola, contribueixen de forma directa a **detectar i prevenir situacions de risc**. Així, es fa encara més palesa la necessitat de treballar conjuntament des de totes les òptiques possibles.

Un bon exemple de la posada en marxa d'estructures no preceptives que treballen coordinadament i transversal per a la prevenció són les **comissions socials de centre**. Es tracta de comissions que s'insereixen sota el consell escolar dels centres públics i en les quals intervenen professionals dels equips psicopedagògics, de la salut i de serveis socials.

Pel que fa a la **promoció**, la Llei s'hi refereix escassament, en canvi es considera un element clau en l'àmbit de la infància, ja que inclou totes aquelles polítiques que contribueixen a l'activació del **capital social** i en les que adquireix una gran importància l'**entorn** i les **famílies**.

Una de les novetats fonamentals d'aquesta Llei es l'atribució als **serveis socials bàsics de la detecció i intervenció de situacions de risc**. La Llei estableix i defineix els supòsits en els que una determinada situació pot ser considerada de risc. Entenem que tot i que la competència per a valorar una situació de risc s'atribueix a serveis socials bàsics, **tots els professionals** que treballen amb la infància i adolescència, especialment en el **municipi**, han de compartir un **llenguatge i instruments comuns** que ajudin a detectar el més aviat possible una situació de risc o de desemparament i possibiliti una **actuació conjunta ràpida i eficaç**, tant en la detecció i la prevenció com en la intervenció i aplicació de determinades mesures. Cal recordar que el municipi té **competència** per a la **coordinació dels serveis socials i els d'educació**.

Per això, seria molt convenient la **creació d'espais que estimulessin la fixació de treball conjunt entre tots els professionals** que intervenen, ja siguin docents, pediatres, psicòlegs, o treballadors familiars entre d'altres, d'un **marc teòric consensuat** i la determinació d'**indicadors de risc compartits** donat que suposen una bona eina per a actuar el més aviat possible sobre les situacions de risc. Pel que fa referència als indicadors, fora convenient establir una taula d'indicadors de caràcter més **general** i altres de caràcter més **específic** que estiguin més vinculats a les especificitats del territori.

La **proximitat dels serveis municipals els atorga una situació privilegiada** per a la **detecció** de situacions de risc, especialment a través de les escoles bressol, els espais familiars i els espais nadó. A partir de la gestió d'aquests serveis, els ens locals estan cridats a **posar en marxa actuacions** que ofereixin als seus professionals de l'educació formar-se en la detecció de situacions de risc i poder coordinar-se des de l'inici amb els professionals d'altres àmbits susceptibles d'intervenir en alguna part del procés.

Com anunciàvem a l'inici d'aquest apartat, la sessió de treball va concloure efectuant un seguit de recomanacions i propostes, sempre des de la perspectiva educativa que entenem no ha de perdre de vista aquesta llei:

Algunes recomanacions i propostes:

- 1. La unificació de les divisions territorials dels diferents sistemes de benestar per possibilitar la planificació i el disseny d'actuacions transversals i coordinades.**
- 2. Difondre les noves lleis que incideixen en la infància i l'adolescència per tal de poder fer-ne una lectura conjunta i integrada des dels diferents professionals i sectors implicats no només des de la cultura del dèficit i per tant des de la protecció, sinó també des de la cultura de la promoció.**
- 3. Simplificar, racionalitzar i integrar els plans i programes adreçats a la infància i l'adolescència en àmbits més amplis que agrupin els sistemes de benestar social.**
- 4. Unificació i racionalització de les xarxes dels diferents sistemes de benestar en el territori per tal d'optimitzar recursos i generar sinergies.**
- 5. Tenir en compte en el desenvolupament de la Llei i l'elaboració de planificacions les aportacions teòriques, les bones pràctiques i les experiències organitzatives que es porten a terme des del món local en relació a la infància i l'adolescència**
- 6. Les taules territorials d'infància, que han de ser de caràcter interdisciplinari i intersectorial (salut, educació, serveis socials, etc.), han d'esdevenir una eina clau per a la coordinació de les polítiques, que inclouria la planificació i prioritització d'accions al territori i la gestió coordinada d'accions.**
- 7. En la participació dels infants ha de primar la funció educadora; és a dir ha de ser un procés adreçat a l'educació en valors dels infants i adolescents. Així mateix, ha de ser un procés educatiu pel propi ajuntament que ha de donar resposta raonada a les propostes presentades.**
- 8. Els consells de participació territorial haurien de configurar-se com un procés d'aprenentatge vinculat al territori, per tal que es puguin implicar en la transformació de la seva pròpia realitat, així mateix, hauria de partir d'un procés educatiu previ a l'escola i d'un treball conjunt amb les famílies.**

- 9. En l'enfocament dels consells caldria promocionar la participació dels infants i adolescents des de la representació col·lectiva, que li permeti aprendre a escoltar i a informar al seu col·lectiu.**
- 10. La regulació dels consells s'hauria de deixar en mans de l'autonomia i capacitat d'autoorganització dels governs locals per tal que puguin dissenyar el model que més ajusti a la seva realitat.**
- 11. El municipi té assignades importants competències en detecció – prevenció - situacions de risc i específicament en la coordinació dels serveis socials i educatius. Es considera que ja es fan moltes actuacions en aquesta línia (p.e. polítiques d'acompanyament) i que cal avançar, sota el lideratge del govern local, en l'increment i coordinació d'aquestes accions.**
- 12. Creació d'espais comuns interdisciplinars i intersectorials que permetin l'anàlisi de la situació territorial i estimulin la reflexió i planificació conjunta d'accions, així com l'elaboració d'instruments compartits, com els indicadors de risc, que haurien de tenir una part general i una altra d'específica vinculada al territori.**

5 Annexos

Annex I. Normativa internacional sobre drets dels nens i l'educació

<p>CONVENCIÓ SOBRE ELS DRETS DE L'INFANT (ONU, 1989)</p>	<p>Article 2.1 Els Estats membres han de respectar els drets enunciats en aquesta Convenció i assegurar-los a tots els infants sota la seva jurisdicció [...]</p> <p>Article 3.1 En totes les accions que concerneixen l'infant [...] la consideració principal ha de ser l'interès primordial de l'infant.</p> <p>Article 29.1 Els Estats membres convenen que l'educació de l'infant ha d'anar adreçada a:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Desenvolupar tant com es pugui la personalitat, el talent i la capacitat mental i física de l'infant; b) Infondre en l'infant el respecte envers els seus pares, la seva pròpia identitat cultural, llengua i valors, i envers els valors nacionals del país on viu, del país d'on podria procedir i envers les civilitzacions diferents de la seva. c) Preparar l'infant a una vida responsable en una societat lliure, amb esperit de comprensió, pau, tolerància, igualtat entre els sexes i amistat entre tots els pobles, grups ètnics, nacionals i religiosos i persones d'origen indígena. d) Infondre en l'infant el respecte a l'entorn natural.
<p>CONVENCIÓ SOBRE ELS DRETS DE LES PERSONES AMB DISCAPACITAT (ONU, 2006)</p>	<p>Article 7. Nens i nenes amb discapacitat</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Els Estats Parts prendran totes les mesures necessàries per assegurar que tots els nens i les nenes amb discapacitat gaudeixin plenament de tots els drets humans i llibertats fonamentals en igualtat de condicions amb la resta de nens i nenes. 2. En totes les activitats relacionades amb els nens i les nenes amb discapacitat, una consideració primordial serà la protecció de l'interès superior de l'infant. 3. Els Estats Parts garantiràn que els nens i les nenes amb discapacitat tinguin dret a expressar la seva opinió lliurement sobre totes les qüestions que els afecten, opinió que rebrà la corresponent consideració tenint en compte la seva edat i maduresa, en igualtat de condicions amb els altres nens i nenes, i a rebre assistència apropiada d'acord amb la seva discapacitat i edat per poder exercir aquest dret. <p>Article 24. Educació</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Els Estats Parts reconeixen el dret de les persones amb discapacitat a l'educació. Amb la intenció de fer efectiu aquest dret sense discriminació i sobre la base de la igualtat d'oportunitats, els Estats Parts asseguraran un sistema d'educació inclusiu a tots els nivells així com l'ensenyança al llarg de la vida, amb vista a: <ul style="list-style-type: none"> a) Desenvolupar plenament el potencial humà i el sentit de la dignitat i l'autoestima i reforçar el respecte pels drets humans, les llibertats fonamentals i la diversitat humana; b) Desenvolupar al màxim la personalitat, els talents i la creativitat de les persones amb discapacitat, així com les seves aptituds mentals i físiques; c) Fer possible que les persones amb discapacitat participin de manera efectiva en una societat lliure.

	<p>2. En fer efectiu aquest dret, els Estats Parts asseguraran que:</p> <ul style="list-style-type: none">a) Les persones amb discapacitat no quedin excloses del sistema general d'educació per motius de discapacitat, i que els nens i les nenes amb discapacitat no quedin exclosos de l'ensenyança primària gratuïta i obligatòria ni de l'ensenyança secundària per motius de discapacitat;b) Les persones amb discapacitat puguin accedir a una educació primària i secundària inclusiva, de qualitat i gratuïta, en igualtat de condicions amb la resta, en la comunitat en què visquin;c) Es facin ajustaments raonables en funció de les necessitats individuals;d) Es presti el suport necessari a les persones amb discapacitat, en el marc del sistema general d'educació, per facilitar la seva formació efectiva;e) Es facilitin mesures de suport personalitzades i efectives en entorns que fomentin al màxim el desenvolupament acadèmic i social, de conformitat amb l'objectiu de la plena inclusió. <p>3. Els Estats Parts brindaran a les persones amb discapacitat la possibilitat d'aprendre habilitats per a la vida i desenvolupament social, per tal de propiciar la seva participació plena i en igualtat de condicions en l'educació i com a membres de la comunitat. Amb aquesta intenció, els Estats Parts adoptaran les mesures pertinents, entre elles:</p> <ul style="list-style-type: none">a) Les persones amb discapacitat no quedin excloses del sistema general d'educació per motius de discapacitat, i que els nens i les nenes amb discapacitat no quedin exclosos de l'ensenyança primària gratuïta i obligatòria ni de l'ensenyança secundària per motius de discapacitat;b) Les persones amb discapacitat puguin accedir a una educació primària i secundària inclusiva, de qualitat i gratuïta, en igualtat de condicions amb la resta, en la comunitat en què visquin;c) Es facin ajustaments raonables en funció de les necessitats individuals;d) Es presti el suport necessari a les persones amb discapacitat, en el marc del sistema general d'educació, per facilitar la seva formació efectiva; <p>4. Per tal de contribuir a fer efectiu aquest dret, els Estats Parts adoptaran les mesures per tinentes per contractar mestres, inclosos mestres amb discapacitat, que estiguin qualificats en llengua de signes o Braille i per formar a professionals i personal que treballin en tots els nivells educatius. Aquesta formació inclourà la presa de consciència sobre la discapacitat i l'ús de modes, mitjans i formats de comunicació augmentatius i alternatius apropiats, i de tècniques i materials educatius per donar suport a les persones amb discapacitat.</p> <p>5. Els Estats Parts asseguraran que les persones amb discapacitat tinguin accés general a l'educació superior, la formació professional, l'educació per a adults i l'aprenentatge durant tota la vida sense discriminació i en igualtat de condicions amb la resta. Amb aquest objectiu, els Estats Parts asseguraran que es realitzin ajustaments raonables per a les persones amb discapacitat.</p>
--	---

<p>CARTA DELS DRETS FONAMENTALS DE LA UE (2007)⁶⁰</p>	<p>Article 14. Dret a l'educació</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tota persona té dret a l'educació i a l'accés a la formació professional i permanent. 2. Aquest dret inclou la facultat de seguir gratuïtament l'ensenyament obligatori. 3. Es respecten, d'acord amb les lleis nacionals que en regulin l'exercici, la llibertat de creació de centres docents dins del respecte dels principis democràtics, com també el dret dels pares a garantir l'educació i l'ensenyament dels seus fills de conforme a les seves conviccions religioses, filosòfiques i pedagògiques. <p>Article 24. Drets del menor</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Els menors tenen dret a la protecció i a les atencions necessàries per al seu benestar. Podran expressar la seva opinió lliurement. Aquesta serà tinguda en compte en relació amb els assumptes que els afectin, en funció de la seva edat i de la seva maduresa. 2. En tots els actes relatius als menors duts a terme per autoritats públiques o institucions privades, l'interès superior del menor constituirà una consideració primordial. 3. Tot menor té dret a mantenir de forma periòdica relacions personals i contactes directes amb el seu pare i la seva mare, a no ser si són contraris als seus interessos.
---	--

⁶⁰ Aprovació de la Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea. Decisió del Parlament Europeu, de 29 de novembre de 2007, sobre l'aprovació pel Parlament Europeu de la Carta de los Drets Fonamentals de la Unió Europea (2007/2218(ACI))

Annex II. Els drets de la infància a l'educació a la Constitució Espanyola i a l'Estatut d'Autonomia de Catalunya

<p style="text-align: center;">CONSTITUCIÓ ESPANYOLA (1978)</p>	<p>DRETS FONAMENTALS:</p> <p>Article 27. Dret educació</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tothom té dret a l'educació. Es reconeix la llibertat d'ensenyament. 2. L'educació tindrà com a objecte el ple desenvolupament de la personalitat humana en el respecte als principis democràtics de convivència i als drets i a les llibertats fonamentals. 3. Els poders públics garanteixen el dret que assisteix els pares per tal que els fills rebin la formació religiosa i moral que vagi d'acord amb les seves conviccions. 4. L'ensenyament bàsic és obligatori i gratuït. 5. Els poders públics garanteixen el dret de tothom a l'educació, mitjançant una programació general de l'ensenyament, amb la participació efectiva de tots els sectors afectats i la creació de centres docents. 6. Es reconeix a les persones físiques i jurídiques la llibertat de creació de centres docents, dins el respecte als principis constitucionals. 7. Els professors, els pares i, en el seu cas, els alumnes intervindran en el control i en la gestió de tots els centres sostinguts per l'Administració amb fons públics, en la forma que la llei estableixi. 8. Els poders públics inspeccionaran i homologaran el sistema educatiu per tal de garantir el compliment de les lleis. 9. Els poders públics ajudaran aquells centres docents que reuneixin els requisits que la llei estableixi. <p>PRINCIPIS RECTORS:</p> <p>Article 39. Família i infància</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Els poders públics asseguren la protecció social, econòmica i jurídica de la família. 2. Els poders públics asseguren també la protecció integral dels fills, iguals davant la llei amb independència de la filiació, i de les mares, sigui quin sigui el seu estat civil. La llei farà possible la investigació de la paternitat. 3. Els pares han de prestar assistència completa als fills tinguts dins o fora del matrimoni, durant la minoria d'edat i en els altres casos en què la llei els hi obligui. 4. Els infants gaudiran de la protecció prevista en els acords internacionals que vetllen pels seus drets.
<p style="text-align: center;">ESTATUT D'AUTONOMIA DE CATALUNYA (2006)</p>	<p>DRETS CIVILS I SOCIALS:</p> <p>Article 16. Drets en l'àmbit de les famílies</p> <p>Totes les persones tenen dret, d'acord amb els requisits establerts per la llei, a rebre prestacions socials i ajuts públics per a atendre les càrregues familiars.</p> <p>Article 17. Drets dels menors</p> <p>Els menors tenen dret a rebre l'atenció integral necessària per al desenvolupament de llur personalitat i llur benestar en el context familiar i social.</p>

**ESTATUT
D'AUTONOMIA DE
CATALUNYA
(2006)**

Article 21. Drets i deures en l'àmbit de l'educació

1. Totes les persones tenen dret a una educació de qualitat i a accedir-hi en condicions d'igualtat. La Generalitat ha d'establir un model educatiu d'interès públic que garanteixi aquests drets.
2. Les mares i els pares tenen garantit, d'acord amb els principis establerts per l'article 37.4, el dret que els assisteix per tal que llurs fills i filles rebin la formació religiosa i moral que vagi d'acord amb llurs conviccions a les escoles de titularitat pública, en les quals l'ensenyament és laic.
3. Els centres docents privats poden ésser sostinguts amb fons públics d'acord amb el que determinen les lleis, per tal de garantir els drets d'accés en condicions d'igualtat i a la qualitat de l'ensenyament.
4. L'ensenyament és gratuït en totes les etapes obligatòries i en els altres nivells que s'estableixin per llei.
5. Totes les persones tenen dret a la formació professional i a la formació permanent, en els termes que estableixen les lleis.
6. Totes les persones tenen dret a disposar, en els termes i les condicions que estableixen les lleis, d'ajuts públics per a satisfer els requeriments educatius i per a accedir en igualtat de condicions als nivells educatius superiors, en funció de llurs recursos econòmics, aptituds i preferències.
7. Les persones amb necessitats educatives especials tenen dret a rebre el suport necessari que els permeti accedir al sistema educatiu, d'acord amb el que estableixen les lleis.
8. Els membres de la comunitat educativa tenen dret a participar en els assumptes escolars i universitaris en els termes que estableixen les lleis.

PRINCIPIES RECTORS:

Article 40. Protecció de les persones i de les famílies

1. Els poders públics han de garantir la protecció jurídica, econòmica i social de les diverses modalitats de família que regulen les lleis, com a estructura bàsica i factor de cohesió social i com a primer nucli de convivència de les persones. Així mateix, han de promoure les mesures econòmiques i normatives de suport a les famílies dirigides a garantir la conciliació de la vida laboral i familiar i a tenir descendència, amb una atenció especial a les famílies nombroses.
2. Els poders públics han de garantir la protecció dels infants, especialment contra tota forma d'explotació, d'abandonament, de maltractament o crueltat i de la pobresa i els seus efectes. En totes les actuacions portades a terme pels poders públics o per institucions privades l'interès superior de l'infant ha d'ésser prioritari.
3. Els poders públics han de promoure polítiques públiques que afavoreixin l'emancipació dels joves, facilitant-los l'accés al món laboral i a l'habitatge per tal que puguin desenvolupar llur propi projecte de vida i participar en igualtat de drets i deures en la vida social i cultural.

Article 44. Educació, recerca i cultura

1. Els poders públics han de garantir la qualitat del sistema d'ensenyament i han d'impulsar una formació humana, científica i tècnica de l'alumnat basada en els valors socials d'igualtat, solidaritat, llibertat, pluralisme, responsabilitat cívica i els altres que fonamenten la convivència democràtica.
2. Els poders públics han de promoure el coneixement suficient d'una tercera llengua en finalitzar l'ensenyament obligatori.
3. Els poders públics han de promoure i han d'impulsar la implicació i la participació de la família en l'educació dels fills i filles, en el marc de la comunitat educativa, i han de facilitar i promoure l'accés a les activitats d'educació en el lleure.

Annex III. Competències dels ens locals en matèria educativa.

ENS LOCAL	COMPETÈNCIES		
Ens locals	Poden crear centres propis per mitjà de convenis amb el Departament, d'acord amb la programació de l'oferta educativa		
	A petició dels ens locals, i d'acord amb la programació educativa, es poden delegar competències per a crear, organitzar i gestionar centres públics que imparteixin el primer cicle d'educació infantil, ensenyaments artístics o educació d'adults		
Municipis	Participen en el govern dels centres educatius que presten el Servei d'Educació de Catalunya per mitjà de la presència en els consells escolars, i també en la programació general de l'ensenyament, sens perjudici de les altres competències que els atribueix la Llei		
	<table border="1"> <tr> <td data-bbox="416 584 638 1379">a) Participar en les matèries següents:</td> <td data-bbox="638 584 1420 1379"> <ol style="list-style-type: none"> 1. La determinació de l'oferta educativa de l'àmbit territorial pels procediments establerts per reglament. 2. El procés d'admissió en els centres que presten el Servei d'Educació de Catalunya de llur territori, per mitjà, si escau, de les oficines municipals d'escolarització. 3. L'establiment de mesures que permetin als centres portar a terme activitats extraescolars promogudes per l'Administració educativa, i la coordinació d'aquestes activitats. 4. La programació dels ensenyaments de formació professional i la coordinació amb l'entorn territorial i empresarial, i el foment de la implicació dels agents territorials i socials en el compromís educatiu de tota la societat. 5. La vigilància del compliment de l'escolarització obligatòria. 6. L'aplicació dels programes d'avaluació, i el coneixement dels resultats. 7. La promoció i l'aplicació de programes dirigits a alumnes de famílies d'immigrants o transeünts. 8. L'establiment de programes i altres fórmules de col·laboració amb les associacions de mares i pares d'alumnes per a estimular i donar suport a les famílies en el compromís amb el procés educatiu dels fills. 9. El desenvolupament de programes de qualificació professional inicial. 2. La determinació del calendari escolar. </td> </tr> </table>	a) Participar en les matèries següents:	<ol style="list-style-type: none"> 1. La determinació de l'oferta educativa de l'àmbit territorial pels procediments establerts per reglament. 2. El procés d'admissió en els centres que presten el Servei d'Educació de Catalunya de llur territori, per mitjà, si escau, de les oficines municipals d'escolarització. 3. L'establiment de mesures que permetin als centres portar a terme activitats extraescolars promogudes per l'Administració educativa, i la coordinació d'aquestes activitats. 4. La programació dels ensenyaments de formació professional i la coordinació amb l'entorn territorial i empresarial, i el foment de la implicació dels agents territorials i socials en el compromís educatiu de tota la societat. 5. La vigilància del compliment de l'escolarització obligatòria. 6. L'aplicació dels programes d'avaluació, i el coneixement dels resultats. 7. La promoció i l'aplicació de programes dirigits a alumnes de famílies d'immigrants o transeünts. 8. L'establiment de programes i altres fórmules de col·laboració amb les associacions de mares i pares d'alumnes per a estimular i donar suport a les famílies en el compromís amb el procés educatiu dels fills. 9. El desenvolupament de programes de qualificació professional inicial. 2. La determinació del calendari escolar.
	a) Participar en les matèries següents:	<ol style="list-style-type: none"> 1. La determinació de l'oferta educativa de l'àmbit territorial pels procediments establerts per reglament. 2. El procés d'admissió en els centres que presten el Servei d'Educació de Catalunya de llur territori, per mitjà, si escau, de les oficines municipals d'escolarització. 3. L'establiment de mesures que permetin als centres portar a terme activitats extraescolars promogudes per l'Administració educativa, i la coordinació d'aquestes activitats. 4. La programació dels ensenyaments de formació professional i la coordinació amb l'entorn territorial i empresarial, i el foment de la implicació dels agents territorials i socials en el compromís educatiu de tota la societat. 5. La vigilància del compliment de l'escolarització obligatòria. 6. L'aplicació dels programes d'avaluació, i el coneixement dels resultats. 7. La promoció i l'aplicació de programes dirigits a alumnes de famílies d'immigrants o transeünts. 8. L'establiment de programes i altres fórmules de col·laboració amb les associacions de mares i pares d'alumnes per a estimular i donar suport a les famílies en el compromís amb el procés educatiu dels fills. 9. El desenvolupament de programes de qualificació professional inicial. 2. La determinació del calendari escolar. 	
	b) Organitzar i gestionar els centres propis		
	c) Gestionar l'admissió d'alumnes en els ensenyaments del primer cicle d'educació infantil, i establir-ne el procediment i els barems, d'acord amb el que estableix l'article 47.6		
	d) Cooperar amb l'Administració de la Generalitat en la creació, la construcció i el manteniment dels centres educatius públics		
	e) Garantir la coordinació dels serveis socials amb els serveis educatius amb l'objectiu de vetllar per l'interès superior de l'infant		
f) Vetllar pel compliment d'aquesta llei i de la normativa que la desplega			
Per a exercir les competències en matèria d'educació, poden rebre suport dels altres ens locals			
Consells comarcals	Poden assumir la gestió dels serveis de transport, dels serveis de menjador escolar i d'altres serveis escolars, d'acord amb el que s'estableixi per reglament.		